UNIVERSITEIT GENT

FACULTEIT POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN

'Sexting: do, dare or don't?'
Een kwalitatief onderzoek naar de rol van peers, media en ouders in het socialiseren van jongeren aangaande sexting

Wetenschappelijk artikel

aantal woorden: 9897

CATTEEUW CHARLOTTE

MASTERPROEF COMMUNICATIEWETENSCHAPPEN
afstudeerrichting MEDIA, MAATSCHAPPIJ EN BELEID

PROMOTOR: DR. VANDEN ABEELE MARIEK

COMMISSARIS: DR. VANDERHOVEN ELLEN

ACADEMIEJAAR 2015 – 2016

FACULTEIT POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN

Inzagerecht in de masterproef (*)

Ondergetekende, ……..

geeft hierbij toelating / geen toelating (**) aan derden, niet-behorend tot de examencommissie, om zijn/haar (**) proefschrift in te zien.

Datum en handtekening

……..

……..

Deze toelating geeft aan derden tevens het recht om delen uit de scriptie/ masterproef te reproduceren of te citeren, uiteraard mits correcte bronvermelding.

(*) ***Deze ondertekende toelating wordt in zoveel exemplaren opgemaakt als het aantal exemplaren van de scriptie/masterproef die moet worden ingediend. Het blad moet ingebonden worden samen met de scriptie onmiddellijk na de kaft.***

(**) schrappen wat niet past

Dankwoord

Je eigen masterproef. Het is de kroon op je universitaire loopbaan. Een loopbaan waar ik mezelf beter heb leren kennen, waar ik interesses heb ontdekt en ontplooit, waar ik met een kritische blik heb leren kijken naar de maatschappij en waar ik heel sterke vriendschappen heb opgebouwd. De samenvloeiing van dit alles heeft dit resultaat mogelijk gemaakt.

Ik wil hier even de tijd nemen om een aantal mensen specifiek te bedanken. Eerst en vooral wil ik in het bijzonder mijn promotor dr. Mariek Vanden Abeele bedanken voor de tijd die zij investeerde in het begeleiden van mijn masterproef. Haar inspirerende passie voor mijn onderwerp en haar eerlijke en open houding heb ik heel erg geapprecieerd. Daarnaast wil ik ook de andere professoren en praktijkassistenten van de Master Nieuwe Media en Maatschappij bedanken voor de inspirerende manier waarop zij de master tot de beste en meest leerrijke periode van mijn studie aan de universiteit hebben gemaakt.

Ook wil ik het kenniscentrum voor Mediawijsheid Mediawijs.be bedanken voor de boeiende stage die ik daar mocht lopen. Ik ervoer dit als een hele fijne samenwerking waar ik een pak mooie kansen heb gekregen. In het bijzonder wil ik dr. Hadewijch Vanwynsberghe bedanken voor het mogelijk maken van de samenwerking met Mediawijs voor mijn onderzoek, de vele tips en tricks over academisch onderzoek en de hele aangename samenwerking. Daarnaast wil ik ook specifiek mijn voormalige medestagiairs Rowan en Lotta bedanken voor alle hulp en inspirerende uitwisselingen van ideeën doorheen het onderzoeksproces.

Daarnaast wil ik ook de jeugdbewegingen en leiding bedanken om mij de kans te geven tijdens hun activiteit focusgroepen af te nemen en voor het warm maken van hun leden hiervoor. Ook de andere respondenten die zo enthousiast hebben meegewerkt aan mijn onderzoek wil ik even bedanken.

Als laatste, maar niet de minste, wil ik specifiek mijn vriend, mijn ouders maar ook mijn vrienden bedanken voor niet-thesisgerelateerde momenten, de vele steun en het mij verlichten van stressmomentjes.

'Sexting: do, dare or don't?'

Een kwalitatief onderzoek naar de rol van *peers*, media en ouders in het socialiseren van jongeren aangaande sexting

Abstract

Adolescent sexting, which refers to 'the digital production and distribution of sexually suggestive pictures of oneself', has gained a lot of attention in the past few years. Mass media, academics, schools, parents and justice systems are concerned about this practice which seems to be popular among youths. Recent studies have shown how these concerns – especially those emitted by media – come with a moral panic often characterized by victim blaming and a sexual double standard. The purpose of this study was to gain insight in the way adolescents think about sexting and how all these messages from different agents of socialization, socialize adolescents in their sexting attitudes and behavior. We gained insight in the role of three agents of socialization: peers, media and parents. To meet the lack of qualitative sexting research, we opted for a qualitative research methodology and conducted 15 interviews and 4 focus groups with adolescents between 12 and 18 year old and 10 interviews with parents. This research shows how peers appear as the primary agent of socialization for adolescent sexting. Through peer popularity and peer victimization they socialize each other with opposite messages 'to sext' or 'not to sext'. Concerning media, we observed how especially youth series played a crucial role in the socialization process, but always insisted on sexting as a 'don't'. The role of parents as agent of socialization was rather limited and messages about sexting and sexuality were mostly absent. We observed gender socialization carried out by all three socialization agents. Although we observed how socialization processes frame sexting as a problematic 'don't', it could be more effective to approach it as an aspect of adolescents sexual and social exploration with more attention for equal gender dynamics. Youths seem to be aware of the risks, but are now lacking knowledge and resources to sext safely and to communicate when sexting goes wrong.

Key words: adolescent, sexting, socialization, agents of socialization, peers, media, parents

Inleiding

'Dat seksfilmpje achtervolgt me nog altijd', 'Pas op met naaktfoto's op sociale media', 'Hoe sociale media het leven van tienermeisjes om zeep kunnen helpen'. Het is een greep uit een hele reeks aan nieuwsartikelen rond sexting die recent verschenen in Vlaamse kranten. Sexting of ook '*de digitale productie en distributie van seksueel suggestieve beelden van jezelf*' (Vanden Abeele, Campbell, Eggermont & Roe, 2014, p. 7) heeft de afgelopen jaren de aandacht getrokken van heel wat massamedia, maar ook academici, ouders, scholen en rechtssystemen uiten bezorgheden over het fenomeen dat onder adolescenten toch populair blijkt te zijn (Lee, Crofts, McGovern, Milivojevic, 2015; Ringrose, Gill, Livingstone & Harvey, 2012).

Dat sexting een onderdeel is geworden van de hedendaagse jongerencultuur is niet merkwaardig. Het beleven en onderhouden van sociale en intieme relaties onder adolescenten lijkt zich immers meer en meer in digitale sferen af te spelen (Ringrose et al., 2012; Van Doorn, 2011; Bond, 2010). Uit recent onderzoek bij 2663 jongeren tussen 12 en 18 jaar blijkt dat 92% van de Vlaamse jongeren in het bezit zou zijn van een eigen smartphone en respectievelijk 90%, 87% en 60% wekelijks gebruik maakt van sms, Facebook Messenger en Snapchat om in contact te blijven met vrienden (Mediaraven & LINC, 2016). Offline en online zijn voor jongeren dan ook meer dan ooit met elkaar verweven (Livingstone & Mason, 2015), waardoor virtuele communicatie een verlengde wordt van hun dagdagelijkse sociale en intieme relaties (en vice versa) (Ringrose et al., 2012; Van Doorn, 2011; Bond, 2010).

Het intens gebruik van mobiele communicatietechnologieën in het beleven van deze relaties, resulteert echter in een aantal bezorgdheden omtrent hun impact op de seksuele ontwikkeling en beleving van de adolescent (Lenhart, 2009). Eén bezorgdheid betreft het fenomeen sexting. In mediaberichtgeving neemt deze bezorgdheid vaak de vorm aan van een morele paniek, waarbij sexting herhaaldelijk gekaderd wordt met verhalen over jongeren die het slachtoffer worden van het ongewenst doorsturen van seksueel getinte beelden (Hasinoff, 2012; Burkett, 2015). Ook heel wat maatschappelijke instituties dragen bezorgdheden over sexting uit. Davidson (2015) vond dat ouders, zorgverleners en andere volwassenen erg negatieve attitudes hebben ten aanzien van sexting.

In de vele bekommernissen die geuit worden over sexting speelt gender een belangrijke rol: bezorgdheden uiten zich vooral naar de vrouwelijke sexter die herhaaldelijk als een kwetsbaar, naïef en onverantwoordelijk slachtoffer wordt beschreven terwijl de mannelijke sexter niet of nauwelijks ter sprake komt. Deze boodschappen hanteren dan ook vaak een een sterke dubbele standaard en *victim blaming* ten aanzien van de vrouwelijke sexters (Hasinoff, 2012; Ringrose, Harvey, Gill & Livingstone, 2013). Deze insteek vinden we terug in media, maar ook *peers* lijken in hun dagdagelijkse interacties sexters erg negatief te beoordelen (Ringrose et al., 2012).

De boodschappen die vrienden, media en ouders over sexting uitdragen, kunnen een belangrijke rol spelen in de manier waarop jongeren hun attitudes en gedragingen ten aanzien van sexting vormgeven. Media en de sociale omgeving van de adolescent staan immers centraal in het socialiseren van jongeren (Davidson, 2015), zo ook in de socialisering omtrent seksualiteit, en dus ook sexting. We kunnen ons als gevolg de vraag stellen hoe het discours gekenmerkt door morele paniek, *victim blaming* en de seksuele dubbele standaard gereproduceerd wordt in de attitudes en in het sextinggedrag dat jongeren hanteren (Prot, Anderson, Gentile, Warburtion, Saleem, Groves & Brown, 2015). We stellen ons in deze studie tot doel de betekenisgeving van jongeren over sexting te achterhalen en te kaderen binnen de sociale omgeving en het medialandschap waarin de jongere zich bevindt. Meer specifiek wensen we de rol van drie verschillende socialisatieagenten te bestuderen, namelijk *peers*, media en ouders.

Willen we inzicht verwerven in hoe jongeren betekenis geven aan sexting en in het socialisatieproces daaraan verbonden, is het van belang jongeren de kans te geven om in hun eigen woorden te vertellen over wat sexting voor hen betekent en hoe ze dit fenomeen ervaren (Ringrose et al., 2012, p. 6). We opteren dan ook voor een kwalitatieve methodologie bestaande uit interviews en focusgroepen met jongeren en interviews met ouders om kennis te vergaren over de attitudes en het gedrag van jongeren en de manier waarop deze al dan niet in stand gehouden worden door verschillende socialisatieagenten. Via deze weg levert dit onderzoek een bijdrage aan de tot nu toe beperkt in aantal kwalitatieve studies over sexting (Burkett, 2015; Livingstone & Mason, 2015; Hasinoff, 2012; Ringrose et al., 2012; Lounsbury, Mitchell & Finkelhor, 2011) en biedt het nuances en aanvullingen op het reeds omvangrijk aantal kwantitatieve sextingonderzoeken (Albury & Crawford, 2012).

Op basis van vijftien interviews met Vlaamse adolescenten tussen 12 en 18 jaar, tien interviews met ouders en vier focusgroepen (gesplitst en gemengd) trachten we een antwoord te formuleren op de volgende onderzoeksvragen:

- Welke normen, waarden, gedragspatronen, motivaties en vaardigheden hanteren adolescenten aangaande sexting?
- Welke socialisatieprocessen zijn waarneembaar met betrekking tot de normen, waarden, gedragspatronen, motivaties en vaardigheden van adolescenten aangaande sexting?
    - Welke rol spelen *peers* in het socialisatieproces aangaande sexting?
    - Welke rol spelen media in het socialisatieproces aangaande sexting?
    - Welke rol spelen ouders in het socialisatieproces aangaande sexting?

Literatuurstudie

Sexting tijdens de adolescentie

Leren over intimiteit en seksualiteit is een belangrijk onderdeel van de adolescentie. Doorheen deze levensfase krijgen jongeren te maken met seksuele driften, ontwikkelen ze seksuele waarden en leren ze bepaald seksueel gedrag te stellen. Zoals Moore en Rosenthal (2007) poneren, maken de komst van de puberteit, de kracht van de *peer group* en de gemengde berichten die jongeren van media en ouders rond seksualiteit ontvangen, het omgaan met seksualiteit een moeilijke maar boeiende uitdaging voor de adolescent (p. 1). De adolescentie is dan ook de 'prime time' voor jongeren om te experimenteren met hun seksuele identiteit (Erikson, 1968).

Jongeren zoeken tijdens de adolescentie al generaties lang naar flirtspelletje en leren hun seksuele *agency* kennen (boyd, 2011), maar dezer dagen doen ze dat nu ook door het produceren en distribueren van seksueel getinte beelden via mobiele communicatie, ook wel sexting genoemd. Bond (2011) illustreert met haar metafoor 'the mobile phone = the bike shed?' hoe visuele mobiele technologieën een nieuw platform bieden voor wat in vorige generaties in een hoekje in de fietsenstalling moest gebeuren.

Sexting is een samentrekking van de Engelstalige woorden 'sex' en 'texting'. Het woord verwees oorspronkelijk enkel naar het versturen van een seksueel getint sms'je (Walrave & Van Ouytsel, 2014, p. 57), maar beperkt zich vandaag niet langer tot het versturen van tekstberichten; dankzij heel wat toepassingen op de smartphone - chatprogramma's, berichtenapps of sociaalnetwerksites - en de computer kunnen nu ook makkelijk seksueel getinte foto's en video's verstuurd worden (Walrave & Van Ouytsel, 2014, p. 57). De inhoud van deze seksueel getinte beelden kent heel wat gradaties. Het kan gaan over een gedeeltelijke naaktfoto of naaktfilmpje, een volledige naaktfoto of naaktfilmpje, een foto of filmpje van een 'soloseksuele' daad (zoals beelden van zelfbevrediging) of ook beelden van seksuele gemeenschap met een andere persoon (Walrave & Van Ouytsel, 2014, p. 57).

Sexting blijft vaak niet bij het versturen van een sext naar die ene ontvanger. Onderzoek wijst uit dat beelden ook herhaaldelijk worden doorgestuurd (Mediaraven & LINC, 2016; Mitchell, Finkelhor, Jones & Wolak, 2012; Strassberg, McKinnon, Sustaíta & Rullo, 2013). Vandaar is het van belang een onderscheid te maken tussen primaire en secundaire sexting. Primaire sexting verwijst naar het nemen en vrijwillig doorsturen van seksueel getinte beelden van jezelf. Secundaire sexting verwijst naar situaties waarbij de ontvanger van een sext deze inhoud zonder toestemming doorstuurt naar meerdere anderen (Ryan, 2010).

Veel inzichten over hoe jongeren zelf betekenis geven aan sexting ontbreken voorlopig nog. Vandaar onze eerste onderzoeksvraag: 'Welke normen, waarden, gedragspatronen, motivaties en vaardigheden hanteren adolescenten aangaande sexting?'

Socialisatie tijdens de adolescentie

De adolescentie is een levensfase die gekenmerkt wordt door heel wat sociale en fysieke veranderingen. De adolescent is niet langer een kind, maar kan ook nog niet beschreven worden als een jongvolwassene (Erikson, 1968). Hij of zij ervaart voor het eerst meer vrijheid en komt in aanraking met allerlei vragen en issues rond identiteit, intimiteit en seksualiteit (Shtarkshall, Santelli & Hirsch, 2007). Teneinde een persoonlijke identiteit te creëren – een belangrijke doelstelling tijdens de adolescentie – gaan jongeren op zoek naar antwoorden op deze vragen en dit door de grenzen van het aanvaardbare af te tasten. Ze experimenteren met intimiteit en seksualiteit op verschillende manieren. Ook sexting hoort daar vandaag de dag bij.

Tijdens het experimenteren met hun seksuele identiteit gaan adolescenten doorheen sociale interacties met significante anderen - ook socialisatieagenten genoemd - bepaalde attitudes en gedragspatronen internaliseren in hun persoonlijk gedachtegoed (Sharkstall et al., 2007). Dit proces noemen we het socialisatieproces. We definiëren socialisatie als '*het proces waarbij individuen de waarden, normen, gedragspatronen, motivaties en vaardigheden worden geleerd die noodzakelijk zijn voor het competent kunnen functioneren in de cultuur waarin het individu opgroeit*' (Maccoby, 2015, p. 3). De boodschappen die de adolescent ontvangt doorheen dit socialisatieproces komen in verschillende vormen en kunnen zowel verbaal als non-verbaal en direct als indirect zijn (Ward, 2003).

Socialisatie is geen eenrichtingsverkeer. De adolescent neemt niet zomaar alles over van de volwassen wereld, maar speelt een actieve rol in het socialisatieproces. Hij interpreteert, organiseert, gebruikt informatie uit zijn omgeving en verwerft doorheen dit proces bepaalde vaardigheden en kennis (Corsaro & Eder, 1990, p. 198). De interpretatieve reproducties die hieruit voortkomen, stomen adolescenten klaar om zich in te passen in hun toekomstige rollen terwijl deze tegelijkertijd een uitdrukking zijn van de adolescent zijn ervaringen in het sociale systeem (Coleman, 1961).

Met onze tweede onderzoeksvraag willen we nagaan welke socialisatieprocessen waarneembaar zijn met betrekking tot de waarden, normen, gedragspatronen, motivaties en vaardigheden van adolescenten inzake sexting.

Socialisatieagenten aangaande sexting

Peers als socialisatieagent

Peers zijn primaire socialisatieagenten tijdens de adolescentie (Shtarkshall et al., 2007). Ze functioneren als agenten van gedragscontrole en gedragsverandering door het belonen van toelaatbaar gedrag en het afstraffen of niet belonen van gedrag dat nadelig is voor andere individuen of de groep (Bukowski, Castellanos, Vitaro, Brendgen, 2015, p. 231).

Voor adolescenten is aanvaard worden in de *peer group* erg belangrijk (Bukowski et al., 2015). Ze streven naar het bereiken van *peer acceptance* en *peer popularity, b*eiden belangrijke *peer group* dynamieken (Bukowski et al., 2015). Adolescenten hechten dan ook heel wat belang aan wat hun *peers* van hen denken en dit heeft een sterke impact op hun attitude en gedrag (Kroger, 2000; Kirchler, Palmonari & Pombeni, 1993; Berndt, 1979). Teneinde aanvaard te worden in de *peer group* en daar status te verwerven, zullen jongeren doorheen observaties en sociale interacties de gangbare normen en gedragingen in de *peer group* bestuderen en internaliseren (Bukowski et al., 2015; Coleman, 1961).

Dit alles geldt ook voor seksualiteit gerelateerde topics en dus ook voor sexting. De sociale processen die zich binnen de *peer group* afspelen rond sexting zullen de adolescent bijstaan in het leren over, het ontdekken van en het experimenteren met seksualiteit en sociale interactie vaardigheden (Vanden Abeele et al., 2014). *Peers* geven op deze manier mee vorm aan de seksuele attitudes, opinies en verwachtingen van de adolescent (Ward, 2003). Verschillende studies illustreren de verwevenheid tussen *peer group* dynamieken als *peer popularity* en sextingpraktijken (Lee et al., 2015; Vanden Abeele et al., 2014, Ringrose et al., 2012, Lenhart, 2009).

Volgens Brown (1999) gaan jongeren tijdens de vroege en midden adolescentie door een status fase waarin 'populair zijn' erg belangrijk is. Zowel door romantische als door seksuele activiteiten kan een status in de *peer group* verworven en mogelijks verhoogt worden (Bachanas, Morris, Lewis-Gess, 2002; Brown, 1999). Ook voor sexting stelde eerder onderzoek gelijkaardige resultaten vast. Vanden Abeele et al. (2014) vonden in hun studie dat adolescenten die populairder waren bij het ander geslacht en veel belang hechten aan populariteit, vaker gingen sexten dan minder populaire jongeren. De studie van Ringrose et al. (2012) wijst uit dat het vooral jongens zijn die geloven dat het ontvangen en verzamelen van seksueel getinte beelden van meisjes - én dan vooral van moeilijk te krijgen meisjes - hun status zal verhogen. Sexting kan dan ook minstens gedeeltelijk gemotiveerd worden door het winnen/of behouden van populariteit (Vanden Abeele et al., 2014).

Het nastreven van populariteit tijdens de adolescentie gaat soms gepaard met vormen van *peer pressure* om aan bepaalde groepsnormen te voldoen (Brechwald & Prinstein, 2011). Uit onderzoek blijkt dat het vooral meisjes zijn die druk voelen om te sexten, daar zij indruk willen maken met hun lichaam op jongens. Zoals zowel Chalfen (2009) als Henderson (2011) aangeven, leeft bij verschillende meisjes het geloof dat het versturen van die ene sext ervoor zal zorgen dat zij leuker bevonden worden door die ene jongen. Sexting zou de prijs zijn die ze moeten betalen om een goede band of relatie te behouden (Lippman & Campbell, 2014).

Bovenstaande studies tonen aan hoe *peers* en *peer group* dynamieken een belangrijke rol spelen in het socialisatieproces van adolescenten, ook meer specifiek voor sexting. Vooral de drang naar populariteit, als belangrijke *peer group* dynamiek, lijkt een rol te spelen in het sextinggedrag van jongeren. Het is van belang om verder inzichten te verwerven in de manier waarop deze maar ook andere *peer group* dynamieken adolescenten socialiseren. De eerste deelvraag die deze studie leidt, is dan ook 'Welke rol spelen *peers* in het socialisatieproces aangaande sexting?'.

Media als socialisatieagent

Volgens Ward (2003) mogen we ook de rol van media als belangrijke socialisatieagent niet vergeten. Onderzoek wijst uit dat jongeren een groot deel van hun inzichten over sexting opdoen door het consulteren van media (Lee, et al., 2015; Ringrose et al., 2012; Van Doorn, 2011; Chalfen, 2009). Deze media rapporteren vaak over 'sexting incidenten' waarbij sexting tot negatieve sociale, juridische of medische gevolgen heeft geleid voor de betrokkenen. Ze geven betekenis aan deze incidenten en speculeren zo over hoe om te gaan met deze bezorgdheden (Lee et. al, 2015). Volgens Davidson (2014) geeft deze berichtgeving over sexting mee vorm aan het beeld dat jongeren zich vormen van het fenomeen. Ward (2003) stelt dan ook dat we de rol van media niet mogen minimaliseren. Immers, ook de opvattingen die *peers* en ouders meegeven aan de adolescent kunnen mede gevormd zijn door wat ze zelf hebben opgepikt van media (Ward, 2003).

In non-fictie mediaberichtgeving aangaande sexting stellen we herhaaldelijk een morele paniek vast die zich uit in een risicoframe (Lee et al., 2015; Salter, 2013; Hasinoff, 2012). Sexting wordt vaak gekaderd als een schadelijke praktijk, die nefaste gevolgen kan hebben voor de sexter en zijn/haar toekomst indien de beelden ongewenst verspreid worden (Lee et al., 2015). Zoals Lee et al. (2015) doorheen hun inhoudsanalyse konden vaststellen, focust de meerderheid van de krantenartikels en campagnes over sexting inhoudelijk op enerzijds onthouding en anderzijds verantwoordelijkheid. In het eerste geval wordt sexting afgeraden en voorgesteld als een gevaarlijke praktijk voor jongeren zonder enige opening te laten voor potentiële opportuniteiten. Een tweede boodschap die vaak wordt meegegeven is deze van het sexting slachtoffer (meestal een meisje) die zelf verantwoordelijk is voor zijn naïeve daden en de potentiële negatieve uitkomsten ervan, ook *victim blaming* genoemd (Lee et al., 2015; Salter et al., 2013).

Bovenstaande onderzoeken tonen aan hoe media sexting herhaaldelijk beschrijven als een risicovolle praktijk. Aangezien media een belangrijke rol spelen in de socialisatie van adolescenten, is het van belang na te gaan of media ook voor sexting een belangrijke socialisatieagent vormen en in welke mate zij risicoboodschappen rond sexting meegegeven. De tweede deelvraag van deze studie is dan ook 'Welke rol spelen media in het socialisatieproces aangaande sexting?'.

Ouders als socialisatieagent

Van ouders wordt vaak verwacht dat zij de primaire agenten zijn in de relationele en seksuele socialisatie van hun kind (Maccoby, 2015, p. 4). Ouders confronteren hun kinderen reeds op jonge leeftijd met boodschappen over liefde, affectie, naaktheid, privacy en geslachtsspecifieke gedragingen (Ward, 2003). De antwoorden van ouders wanneer hun kind masturbeert, wanneer ze ontdekken dat hun kind naar porno kijkt of andere seksuele gedragingen stelt, spelen een rol in het begrip van de jongere. Via deze indirecte, maar ook directe boodschappen gaan ouders hun persoonlijke waarden meegeven aan hun kind (Sharkstall et al., 2007).

In tegenstelling tot de kindertijd, verdwijnen ouders tijdens de adolescentie echter iets meer op de achtergrond en spelen ze een beperktere rol in het socialisatieproces, zeker wat intieme en seksualiteit gerelateerde topics betreft (Sharktall et al., 2007, Davidson, 2015). Verschillende motivaties liggen hieraan ten grondslag.

Eerst en vooral wordt de adolescentie gekenmerkt door een stijgende *peer engagement* en een afnemende *family engagement* (Brown & Larson, 2009). Jongeren trekken meer op met vrienden en spenderen minder tijd met hun ouders (Larson & Verma, 1999). Deze toenemende autonomie wordt geassocieerd met veranderingen in het gebruik van nieuwe media. De mobiele telefoon voorziet jongeren van meer controle over hun communicatie met *peers* en hun privacy. Campbell en Park (2014) stelden vast in hun onderzoek hoe het gebruik van mobiele media positief correleert met *peer connectivity*, maar negatief met *family engagement*. De mobiele telefoon faciliteert dan ook de autonomie ten opzichte van de ouders (Ling, 2005).

Naast het feit dat ouders en adolescenten minder tijd samen spenderen, lijkt communiceren over intieme topics ook gewoonweg moeilijk te zijn. Ouders voelen zich er niet comfortabel bij, maar ook jongeren geven aan onderwerpen aangaande hun lichaam en hun relaties liever voor zichzelf te houden (Sharktall et al., 2007). Waar adolescenten bij hun vrienden een gevoel van wederzijds vertrouwen hebben, geloven ze dat ouders zich te vaak gedragen als experts of autoriteiten (Corsaro & Eder, 1990).

Een derde motivatie voor de beperkte seksuele socialisatie door ouders is het feit dat ouders de kat niet bij de melk wensen te zetten en bang zijn de onschuldigheid van hun kind aan te tasten (Stone, Ingham & Gibbins, 2013). Ouders geloven dat het soms beter is bepaalde zaken gewoon niet te bespreken om zo hun kinderen niet op ideeën te brengen. Deze ingesteldheid leidt soms tot het uitblijven van seksuele socialisatie door de ouder (Sharktall et al., 2007). Een vierde motivatie, tot slot, is een gevoel dat leeft bij verschillende ouders, namelijk de idee van het gebrek aan kennis. Verschillende ouders hebben het gevoel niet voldoende kennis te hebben om extra uitleg te geven indien hun kind vragen zou beginnen stellen (Wilson, Dalberth, Koo & Gard, 2010).

Dat ouders tijdens de adolescentie niet langer de meeste centrale socialisatieagent zijn, betekent echter niet dat zij het onbelangrijk vinden om bepaalde waarden rond seksualiteit en intimiteit aan hun kinderen mee te geven (Wilson et. al, 2010). In het bijzonder voor sexting blijkt immers dat ouders toch wel wat bezorgdheden meedragen en er vaak negatieve connotaties op nahouden (Davidson, 2014). De grootste bekommernissen gaan vooral over de betrokkenheid van dochters in sexting (Hayman & Coleman, 2016, p. 16). Lenhart (2009) stelde in haar onderzoek vast dat in sommige gevallen deze bezorgdheden resulteren in het limiteren of controleren van het sms- of chatverkeer door de ouder.

Bovenstaand onderzoek toont aan dat ouders tijdens de adolescentie een beperkte rol spelen in de seksuele socialisatie van hun kinderen. Onderzoek dat specifiek de rol van ouders in het sexting socialisatieproces onderzoekt, is voorlopig nog afwezig. Met onze derde deelvraag: 'Welke rol spelen ouders in het socialisatieproces aangaande sexting?' willen we inzicht krijgen in de betekenisgeving die ouders meedragen, in welke mate en hoe ze deze meegeven aan hun kinderen en indien ze dit niet doet, wat hun motivatie hiervoor is.

Geslachtssocialisatie

Geslacht is een belangrijke socialisatiedeterminant, wat betekent dat socialisatie andere kenmerken kan aannemen afhankelijk van het geslacht van de adolescent (Grusec & Gastings, 2015). Doorheen geslachtssocialisering leren individuen wat gepast gedrag is voor een meisje en voor een jongen. Socialisatie agenten als *peers*, media en ouders leren adolescenten welk gedrag 'hoort' bij jongens en bij meisjes. Geslachtssocialisatie manifesteert zich ook aangaande seksualiteit.

Reeds lange tijd toont onderzoek aan hoe meisjes die seks hebben, die interesse tonen in seks of die zich op sexy manieren kleden, het risico lopen om gelabeld te worden als 'slet'. Jongens daarentegen komen niet in contact met deze labels (Tolman, 2002; Cowie & Lees, 1981). Deze vaststelling valt terug op een eeuwenoude dubbele standaard, een discours waar de vrouwelijke seksualiteit als onschuldig en puur wordt beschreven en de vrouw het risico loopt zich te

vergrijpen aan actieve verlangens van de man (Tolman, 2012). De vrouw is hier zelf verantwoordelijk voor het beschermen van zichzelf en haar lichaam tegen deze agressieve seksuele verlangens (Holland, Janet, Ramazanoglu, Sharpe & Thomson, 1998).

Deze binariteit is vandaag de dag nog niet verdwenen en zien we ook terugkeren in verscheidene sextingpraktijken en de discours daarover (Ringrose et al., 2013; Ringrose et al. 2012). Hoewel uit onderzoek blijkt dat meisjes en jongens ongeveer evenveel sexten (Lippman & Campbell, 2014), lijken meisjes meer negatieve consequenties te ervaren wanneer ze sexten dan jongens. In de *peer group* maken mannelijke sexters indruk op hun vrienden met ontvangen beelden en bewijzen ze hiermee hun seksuele activiteit. Meisjes die aan sexting doen daarentegen worden beschreven als een 'slet' (Ringrose et al., 2013; Hasinoff, 2012; Ringrose et al., 2012; Lenhart, 2009). Wanneer sexting fout loopt, lopen meisjes reputatieschade op en worden ze vaak zelf verantwoordelijk gesteld voor de gevolgen (Lippman & Campbell, 2014; Ringrose et al., 2012).

Niet alleen leeftijdgenoten maar ook het media discours geeft de boodschap mee dat bij secundaire sexting de fout ligt in de beslissing om een sext te sturen. De verzender van de sext wordt dus verantwoordelijk gesteld wanneer het fout loopt, eerder dan bijvoorbeeld de doorstuurder (Hasinoff, 2012). Ook ouders lijken zich vooral zorgen te maken over dochters en sexting, eerder dan over zonen (Davidson, 2015). Het resultaat is een vorm van *victim blaming* waarin meisjes strikte morele grenzen worden opgelegd (jongens niet) om zo sextinggedrag te voorkomen (Burkett, 2015; Rendold & Ringrose, 2011, p. 390).

Jongens en meisjes trekken bepaalde conclusies uit deze betekenisgeving en uit de gevolgen die zij op deze manier verbonden zien aan sextinggedrag (Leaper & Farkas, 2015). Doorheen hun observaties (bijvoorbeeld het zien dat sexten voor jongens leidt tot statusverhoging en voor meisjes tot statusverlaging) en door sociale interacties met familieleden, leerkrachten, *peers* en media (Leaper & Farkas, 2015) internaliseren zij bovenstaande culturele noties en stemmen hun gedrag en attitudes hierop af. Ze vormen cognitieve representaties over hoe meisjes en jongen zich seksueel moeten gedragen, ook aangaande sexting. Deze vormen van socialisatie voorzien de jongere van een 'gender lens' waarmee hij of zij naar de wereld zal kijken (Leaper & Farkas, 2015, p. 542).

Aangezien uit eerder onderzoek blijkt hoe geslacht een cruciale socialisatiedeterminant is wat betreft topics omtrent seksualiteit, is het relevant om na te gaan welke gendernormen door verschillende agenten al dan niet worden doorgegeven en in welke mate jongeren deze mogelijks reproduceren. We onderzoeken geslachtssocialisatie dan ook bij elke socialisatieagent.

Methodologie

Voor dit onderzoek vertrekken we vanuit twee centrale onderzoeksvragen. Allereerst trachten we na te gaan welke waarden, normen, motivaties, gedragspatronen en vaardigheden jongeren hanteren als het gaat over sexting. Daarnaast onderzoeken we welke socialisatieprocessen waarneembaar zijn in deze betekenisgeving en wat de rol is van *peers*, media en ouders in deze socialisatieprocessen aangaande sexting. Onder sexting begrijpen we '*the digital production and distribution of sexually suggestive pictures of oneself*' (Vanden Abeele et al., 2014, p. 4). 'Seksueel getinte beelden' omvatten in dit onderzoek zowel volledig naakte alsook gedeeltelijk naakte beelden.

3.1 Onderzoeksmethode

Zoals reeds verschillende auteurs poneerden en ook duidelijk blijkt uit het doornemen van reeds gevoerd sexting onderzoek, is het merendeel van de vergaarde inzichten en kennis over het fenomeen sexting verzameld op basis van kwantitatieve studies (Burkett, 2015; Lounsbury et al., 2011). Willen we echter betekenisgeving bestuderen, is het van belang met jongeren – alsook met hun ouders – samen te zitten en hen in hun eigen woorden te laten vertellen wat sexting voor hen betekent (Ringrose et al., 2012, p. 6). Met dit onderzoek willen we de informanten vooral een eigen stem geven, wat de keuze voor kwalitatieve onderzoeksmethoden vanzelfsprekend maakt (Burkett, 2015; Hasinoff, 2014; Ringrose et al., 2012; Jackson & Scott, 2010).

3.2 Onderzoekspopulatie en procedure

Deze studie viel uiteen in twee onderzoeksfasen. In de eerste fase werden interviews afgenomen; vijftien interviews met jongeren (acht meisjes en zeven jongens) en tien met ouders. De interviews hadden tot doel om op een verkennende manier notie te krijgen van de betekenissen die jongeren en ouders toekennen aan sexting. Dankzij de één op één gesprekken konden informanten hier vrijuit vertellen over hun opinies en ervaringen en hadden we ook de ruimte om dieper in te gaan op de rol van ouders als socialisatieagent.

In een tweede fase werden vier focusgroepen afgenomen met jongeren. Inhoudelijk bouwden deze verder op reeds vergaarde resultaten uit de interviews. Met deze gesprekken trachtten we vooral de interactiepatronen over sexting tussen jongeren in kaart te brengen om zo zicht te krijgen op de rol van *peers* als socialisatieagent. Dankzij de variatie in samenstelling naar geslacht binnen de focusgroepen, was het ook mogelijk om meer specifiek de geslachtsocialisatie onder de loep te nemen (Hollander, 2014).

Zowel de interviews als de focusgroepen volgden een vast vragenprotocol.

Interviews

De interviews vonden plaats in het kader van een bredere studie van het Vlaams kenniscentrum voor mediawijsheid Mediawijs.be, namelijk het jongerenonderzoek 'Jongeren en digitale media'. In deze interviews werd gepeild naar het algemene digitale en sociale mediagebruik van jongeren tussen 12 en 18 jaar en een aantal meer specifieke thema's waaronder privacy, auteursrechten, cyberpesten, grooming en ook sexting.

De informanten werden verzameld doorheen zelfrekrutering. Een oproep voor deelname aan het onderzoek werd verspreid via de website en de Facebookpagina van Mediawijs. Uit de gezinnen die ons contacteerden werden tien gezinnen gerekruteerd. Dit gebeurde met het oog op variatie in gezinssamenstelling (klassiek gezin, nieuw samengesteld gezin en een ouder gezin). De interviews vonden plaats bij de mensen thuis en in elk van de gezinnen werd zowel één ouder als één jongere geïnterviewd.

In het nastreven van datasaturatie, werden los van het jongerenonderzoek nog vijf extra interviews afgenomen. Dit gebeurde via de sneeuwbalmethode. Aan jongeren die reeds hadden deelgenomen aan het onderzoek werd gevraagd of kennissen en vrienden tussen 12 en 18 jaar ook mogelijks interesse hadden om deel te nemen.

Focusgroepen

Na de afname van de interviews werden vier focusgroepen georganiseerd. Dit gebeurde in samenwerking met twee jeugdbewegingen. Dat de focusgroep bestond uit leeftijdsgenoten die wekelijks samen vertoeven in de jeugdbeweging, maar niet altijd een effectieve kliek vormen op school, maakte dat jongeren vlot met elkaar in interactie konden gaan, doch er niet allemaal dezelfde meningen, ervaringen en betekenisgeving op nahielden.

We contacteerden persoonlijk de leiding van de groepen uit het 3de/4de middelbaar en 5de/6de middelbaar met de vraag of zij interesse hadden in het eenmalig laten doorgaan van een focusgroep omtrent het topic sexting, ter vervanging van een normale activiteit. Twee focusgroepen met enkel meisjes (3de/4de en 5de/6de middelbaar), een focusgroep met enkel jongens (3de/4de middelbaar) en één gemengde focusgroep (3de/4de middelbaar) konden worden afgenomen. De variatie in geslachtsamenstelling maakte het mogelijk inzichten te krijgen in geslachtssocialisatie processen. Uit literatuur blijkt immers dat meisjes en jongens zich vaak anders gedragen en hun attitude wijzigen afhankelijk van of ze al dan niet met het ander geslacht in een groepsgesprek treden (Hollander, 2014).

3.3 Ethische beschouwingen

In elk kwalitatief onderzoek en zeker indien bij minderjarigen gepeild wordt naar een gevoelig onderwerp als sexting, is het van belang expliciet aandacht te besteden aan het ethische aspect van het onderzoek (Lichtmann, 2012). Bij de start van zowel interviews als de focusgroepen kregen de jongeren, maar ook de deelnemende ouders een *informed consent* die door hen ondertekend diende te worden. Hierbij gaven zij de toestemming voor de deelname aan het onderzoek.

Aangezien dit onderzoek werd afgenomen bij minderjarigen, dienden ook de ouders van de jongeren toestemming te geven voor de deelname van hun zoon of dochter. Voor de interviews werden ouders gevraagd via het plaatsen van hun handtekening op de *informed consent* van de jongere, de toestemming te geven voor de deelname van hun kind. Voor de focusgroepen ontvingen de ouders een mail waarin ze geïnformeerd werden over het onderzoek, met de vraag of indien zij niet akkoord waren met deze deelname, zij hiervan de leiding of de moderator op de hoogte wilden brengen.

3.4 Sociale wenselijkheid

Aangezien individuen niet altijd even comfortabel zijn met het praten over seksualiteit of net indruk willen maken met hun seksuele activiteit (Frith, 2000), is het van belang rekening te houden met de mogelijkheid op sociaal wenselijke antwoorden (Meston, Heiman, Trapnell & Paulhus, 1998). Dit geldt voor de interviews, maar nog in grotere mate voor de focusgroepen. Jongeren zijn immers erg vatbaar voor wat hun leeftijdsgenoten denken en geloven (Bukowski et al., 2015). Het is dan ook van belang zowel bij de afname van het onderzoek als de rapportering ons hier bewust van te zijn (Meston et al., 1998).

Resultaten

Uit deze studie blijkt duidelijk dat sexting een hedendaags onderdeel uitmaakt van de jongerencultuur. De informanten geven aan hoe sexten vooral een nieuwe manier is om via de smartphone privé te flirten. Het 'privé'-gegeven is echter relatief, zo stellen jongeren. Sexts worden volgens hen vaak opgeslagen met de intentie om deze later aan anderen te tonen of door te sturen.

Het doorstuurgegeven is volgens verschillende actoren een logisch gevolg van sexting (Davidson, 2015). Uit dit onderzoek blijkt dat jongeren dit geloof herhaaldelijk meekrijgen in hun sociale interacties met *peers*, maar ook via media en van ouders. We behandelen hier opeenvolgend de rol van deze drie verschillende socialisatieagenten in het socialisatieproces aangaande sexting en illustreren ook hoe gender een centrale kerndimensie vormt binnen deze socialisatieprocessen.

Sexting in de *peer group*

Een eerste inzicht dat we tijdens de interviews en focusgroepen trachtten te achterhalen, was de manier waarop jongeren zelf sexting omschrijven en hoe deze visie een rol speelt in hun attitude, gedrag en vaardigheden.

Risico, vertrouwen en geslachtssocialisatie bij secundaire sexting

Het valt op dat vrijwel alle informanten sexting als een risicovolle praktijk beschrijven. Ze linken het versturen van een sext, automatisch aan het doorsturen ervan en motiveren dit met verhalen over hoe ze zelf ooit sexts – die niet voor hun ogen bedoeld waren – te zien hadden gekregen of er via via eentje hadden doorgestuurd gekregen. De bevraagde jongeren bekrachtigden de grote kans op secundaire sexting door herhaaldelijk te spreken over het 'percentage' incidenten waarbij sexting fout afloopt.

> Fenna [16 jaar]: *De meeste jongeren zijn verstandig genoeg om geen naaktfoto's te versturen, want je weet dat 98% daarvan de ronde gaat. (Interview)*

> Baptist [15 jaar]: *Als je een beetje logisch nadenkt, weet je dat er 99% kans is dat je naaktfoto wordt doorgestuurd. (Interview)*

Met het risico op secundaire sexting in gedachten, stellen informanten bij het versturen van een sext veel belang te hechten aan vertrouwen. Volgens de jongeren is het kernissue bij sexting dat beelden in vertrouwen worden verstuurd, maar dit vertrouwen vaak wordt geschonden en de ontvanger de beelden deelt met *peers* die initieel het doelpubliek niet waren. Deze bevinding ligt in lijn met eerder onderzoek (Lee et al., 2015; Albury & Crawford, 2013). Algemeen beoordeelden de informanten het schenden van dit vertrouwen als '*not done*'.

Hoewel, verdere analyses onthullen dat secundaire sexting anders beoordeeld wordt afhankelijk van het geslacht van de doorstuurder. Het tonen of doorsturen van sexts van meisjes door jongens werd beschreven als een heel normale en '*homosocial exchange*' (Sedgwick, 1992). In de jongens focusgroep observeerden we hoe informanten na de afloop van het gesprek samen pornobladen doornamen. Het tonen, doorsturen of zelf uitwisselen van sexts werd als een even normale zaak gezien. Ook meisjes beschreven secundaire sexting als 'typisch jongens'.

Het omgekeerde leek echter ook waar te zijn. Sam vertelde hoe hij niet durfde uitkomen voor zijn negatieve attitude ten aanzien van secundaire sexting bij zijn vrienden, aangezien zij deze attitude niet zouden aanvaarden.

> Sam [16 jaar]: *Voor jongens is sexting heel oké, zolang ze zelf geen naaktfoto's moeten sturen is het allemaal goed…*

Interviewer: *Praat je met je vrienden over jouw mening over sexting?*
Sam [16 jaar]: *Neen! Want dan zeggen die van "Gast, komaaaan!" *draait met de ogen**
Interviewer: *Zou je daar gepest mee worden?*
Sam [16 jaar]: *Ja, sowieso! (Interview)*

Wanneer meisjes daarentegen sexts van jongens aan anderen tonen of doorsturen, werd dit absoluut niet goedgekeurd.

Cédric [16 jaar]: *Op een naaktfoto die rondgaat van een jongen wordt er sowieso nog meer commentaar gegeven. Want dan ben je 'genaaid' door een meisje. Zij heeft dat aan iedereen de ronde laten doen. Dat is sowieso al veel erger. Als een jongen een sext doorstuurt gaat niemand zeggen van 'Waarom doet die jongen dat nu?', maar als het andersom is, wordt er dubbel mee gelachen. (Interview)*

Negatieve attitudes van een jongen ten aanzien van secundaire sexting of deelgedrag door meisjes leek geslachtsnormen van de jongen als seksueel actief, voor zichzelf opkomend en dominant en van het meisje als anti-seksueel, volgzaam en kwetsbaar, op de helling te zetten (Tolman, 2012). Wanneer ingegaan wordt tegen deze normen, leidt dit tot meer geroddel of geplaag van de betrokken jongen, dan in andere gevallen waar sexts circuleren. Deze sociale processen als gevolg van niet-nageleefde geslachtsrollen, socialiseren meisjes met de gedachte dat het niet oké is om de dominantie van de jongen uit balans te brengen en socialiseren jongens met de idee dat ze zich seksueel moeten gedragen en hun dominantie t.o.v. meisjes zoveel mogelijk moeten behouden.

Secundaire sexting als socialiserende factor

We merkten zowel in de interviews als de focusgroepen hoe de kans op secundaire sexting een erg socialiserende rol speelt in de attitude en het gedrag van jongeren ten aanzien van sexting. Voor velen is het observeren van doorstuurgedrag al voldoende om persoonlijk gedrag te reguleren en niet te sexten, of dit ten minste te verbergen.

Wanneer sextinggedrag uitkomt, heeft dit volgens jongeren immers een intense sociale impact met heel wat reputatieschade in de *peer group* als gevolg (Lee et al., 2015). Jongeren die het slachtoffer worden van secundaire sexting worden door *peers* beoordeeld als de domme en onverantwoordelijke schuldige (*victim blaming)* en worden het slachtoffer van roddels, plagen, pestgedrag of uitsluiting, als verschillende vormen van *peer victimization* (Crick, Kasas & Ku, 1999), zo stellen adolescenten. Deze v*ictimization* leek vaker voor te komen wanneer de afgebeelde persoon een meisje betrof en de inhoud van de beelden niet aan bepaalde schoonheidsidealen voldeed.

> Marie [12 jaar]: *Die worden daarover wel aangesproken. Een jongen had een foto van een meisje op zijn gsm die hij doorgestuurd gekregen had. Hij ging naar dat meisje toe en zei: 'Hey, jij bent wel niet mooi he, waarom stuur je dat dan door?' (Interview)*

Doorheen *victimization* en *victim blaming* lijken *peers* elkaar dus te socialiseren met de idee van sexting als een *'don't'*. Via directe, maar ook indirecte communicatie over sexting trekken jongeren conclusies over welke (schoondheids)normen en attitudes in *de peer group* verwacht worden en welke niet en passen hun gedrag hieraan aan (Leaper & Farkas, 2015).

Taboe, fatalisme en anti-secundaire sexting strategieën

In de gesprekken werd snel duidelijk hoe sexting gepaard gaat met een heel sterk taboe. Jongeren praten er niet over of ontkennen het, ook al doen ze het soms wel. Deze taboe leidt volgens informanten tot het verbergen van primair sextinggedrag, maar legt jongeren ook het zwijgen op wanneer zij te maken krijgen met secundaire sexting.

> Florian [16 jaar]: *Ik zou sowieso niet met mijn ouders praten moest er een naaktfoto van mij de ronde gaan. Mijn ouders zouden denken van 'Wat voor een zoon heb ik?'. Ik heb wel een goeie vriendin waar ik dat denk ik wel tegen zou zeggen. (Interview)*

De meerderheid van de jongeren was het erover eens dat het issues door secundaire sexting absoluut niet bespreekbaar zouden zijn met ouders of anderen volwassenen. Doorheen de ogen van de adolescent zijn deze eerder autoriteiten die hen toch alleen maar op de vingers tikken bij 'fout' gedrag (Corsaro & Eder, 1990). Vooral de angst voor veroordelende commentaren lijkt jongeren te beperken in hun communicatieve vaardigheden wanneer sexting fout loopt.

Net zoals Florian stelt, gaven verschillende informanten aan bij problemen eerder naar hun *peers* toe te stappen (Corsaro & Eder, 1990). Echter merkten we al snel dat de informanten niet het gevoel hadden zelf veel vat te hebben op de situatie eens sexts circuleren. Zo goed als alle jongeren stelden machteloos te staan eenmaal een sext de ronde doet. Dit fatalisme was de rode draad doorheen de gesprekken en bevestigt eerder onderzoek (Ringrose et al., 2012).

> Sam [14 jaar]: *Eens de foto circuleert kan je niks meer doen. Iedereen heeft al screenshots genomen of de foto opgeslagen.*

In een aantal gevallen zette de kans op secundaire sexting en de ervaring van machteloosheid eens een sext circuleert, jongeren ertoe aan 'beschermingsmechanismen' in te bouwen. Een paar informanten rapporteerden specifieke strategieën te gebruiken om secundaire sexting of de implicaties ervan te voorkomen. Tine was hier een van:

> Moderator: *Wanneer kan je iemand dan vertrouwen?*

Tina [14 jaar]: *Als ze zelf zo'n foto's sturen. Dan moet je ook screenshots nemen.*
Trudy [14 jaar]: *Wat dan als hij eerst een naaktfoto verstuurt, maar je hebt geen screenshot genomen? En hij neemt van jou dan wel een screenshot?*
Tina [14 jaar]: *Je moet maar niet zo dom zijn van geen screenshots te nemen he! Ik doe dat. (Focusgroep meisjes)*

Ook Oona illustreerde hoe creatief jongeren soms zijn wanneer ze de kans op secundaire sexting willen voorkomen. Meisjes die ooit sexts hadden verstuurd naar Oona's broer contacteerden haar met de vraag of Oona deze wilde verwijderen van haar broers gsm.

Oona [14 jaar]: *Mijn broer had dus een naaktfoto gestuurd naar een meisje en zij heeft daarop één terug gestuurd. Drie maanden nadat dat gebeurd was, kreeg ik een berichtje van dat meisje 'Jij bent de zus van Asser hé? Wil je asjeblieft die foto verwijderen?' Mijn broer dreigde blijkbaar iets met die foto's te doen. Dan heb ik ingebroken in zijn gsm en die foto's verwijderd. (Interview)*

Het observeren van secundaire sexting en het fatalisme daaraan verbonden, maakt dus dat verschillende jongeren hun gedrag aanpassen en vaardigheden ontwikkelen om op deze manier potentiële implicaties van sexting te beperken.

Sexting en populariteit

Hoewel sexting door jongeren vaak als deviant en risicovol gedrag wordt beschreven en hoewel ook uit eerder onderzoek blijkt dat jongeren zich bewust zijn van de risico's verbonden aan sexting (Salter, 2015, Lee et al., 2015; Ringrose et al., 2012, Lenhart, 2009), zijn er toch nog jongeren die sexts gaan versturen. Het streven naar populariteit, als belangrijke *peer group* dynamiek (Bukowski et al., 2015), lijkt hier duidelijk een rol in te spelen.

Moderator: *En waarom zouden ze dan toch zo'n foto versturen?*
Emma [13 jaar]: *Omdat ze die jongen graag zien.*
Lissel [14 jaar]: *Gewoon om populair te zijn.*
Alexander [14 jaar]: *Ja, om te willen tonen wat je hebt… (Focusgroep gemengd)*

Meisjes beschreven populair zijn vooral als het fysiek aantrekkelijk bevonden worden door het ander geslacht. Door het observeren van sociale interacties tussen jongens en hun opmerkingen over fysieke aantrekkelijkheid tot het lichaam op de foto, lijken meisjes de idee te internaliseren dat sexting resulteert in het fysiek aantrekkelijk bevonden worden bij jongens en kan dit mogelijks sextinggedrag motiveren.

Frauke [16 jaar]: *Als sexting een positieve invloed heeft dan is het wel dat het meisje populair zal zijn. Dan gaan jongens over haar praten van 'Heb je die foto al gezien?'. Andere*

meisjes gaan daar jaloers op zijn en daarom misschien ook naaktfoto's sturen. Dat kan hé! (Interview)

Inderdaad, voorgaand onderzoek toont aan hoe fysiek aantrekkelijk bevonden worden in de *peer group* een belangrijke indicator is voor populariteit (Closson, 2009; Lafontana & Cillessen, 2002; Lease, Kennedy & Axelrod, 2002).

Primaire sexting bij jongens werd vooral gemotiveerd door de hoop op het terug ontvangen van een sext. Dit met de intentie om deze later aan mannelijke *peers* te tonen. Verschillende meisjes in de focusgroepen bevestigden dat ze '*dickpics'* ontvingen van jongens met de boodschap dat van hen nu een naaktfoto terug verwacht werd.

Oona [14 jaar]: *"Een jongen had een naaktfoto naar mij doorgestuurd. Hij vroeg daarna of ik ook een foto ging doorsturen. Ik heb toen gereageerd dat ik dat niet wilde en ik niet zo dom was. Die jongen begon heel kwaad te worden. Hij begon gewoon te flippen." (Focusgroep meisjes)*

Uit voorgaande quote en in heel wat andere gesprekken werd duidelijk hoe het bezit van sexts in de mannelijke *peer group* van belang is. In de lijn met eerder onderzoek (Ringrose et al., 2012), zagen we hoe in de gesplitste jongens focusgroep het bezit van sexts en het tonen van dit bezit aan mannelijke *peers* de status van jongens in de *peer group* verhoogt. Het is voor jongens een bewijs van seksuele activiteit, wat zoals Brown (1999) en Bachanas, Morris & Lewis-Gess (2002) stellen, tijdens de adolescentie leidt tot een hogere status.

Tot slot hadden meisjes en jongens een motivatie voor het tonen of doorsturen van sexts duidelijk gemeen: roddelen. Het feit dat de doorstuurder een topic van conversatie, m.a.w. een sappige roddel biedt, maakte dat de deze persoon door zijn *peers* als 'cool' werd aanzien. Inderdaad, het aanleveren van roddels kan de status in de *peer group* positief beïnvloeden (Prinstein & Cillessen, 2003).

De school en schoolcontext als belangrijke socialisatiesetting

In de interviews en focusgroepen over sexting werd snel duidelijk dat de school vaak dé plaats is waar het tonen en doorsturen van sexts zich voordoet, maar ook waar socialisatieprocessen als *peer vicitimization* en *peer popularity* zich veruitwendigen.

De meerderheid van de jongeren stelt dat de schoolpersoneel weinig tot nooit iets afweet van sextingincidenten. Echter, waren er een aantal informanten die situaties illustreerden waarin de school wel op de hoogte werd gebracht en ook effectief tussenkwam, zoals David.

David [14 jaar]: "Iemand van het CLB kwam praten over hoe onveilig het is om zo'n foto's te sturen op internet en wat je moet doen om als de foto wordt doorgestuurd. Dan moet je contact opnemen met een vertrouwd persoon en naar een nummer bellen die dat dan ongedaan kan maken." (Focusgroep gemengd)

Ook op Trudy's school was er tussen gekomen na een sextingincident. Deze interventie had bij de leerlingen een sterke indruk nagelaten, aangezien zij deze ervoeren als een scherpe schending van hun privacy.

Trudy [14 jaar]: *"We moesten allemaal onze gsm geven. De leerkrachten hebben dan gecontroleerd of wij die foto's van dat meisje hadden staan. Als we ze hadden moesten we ze verwijderen. Als we wisten van andere mensen die ze ook nog in hun bezit hadden moesten we dat aan de leerkracht melden*." *(Focusgroep meisjes)*

Hoe scholen omgaan met sextingincidenten lijkt sterk te variëren, maar kan mogelijks een belangrijke rol spelen in hoe jongeren betekenis geven aan sexting. De school is voor jongeren immers een cruciale socialisatiesetting, aangezien de adolescent heel veel van zijn tijd op deze plek doorbrengt en hun belangrijkste activiteit – hun contact met *peers* – vooral hier plaatsvindt (Wentzel, 2015).

Media als socialisatieagent

Een tweede socialisatieagent waarvan we de rol in de socialisatieprocessen aangaande sexting wilden nagaan zijn media.

Ze spelen een belangrijke rol in het socialisatieproces van de adolescent (Ward, 2003), maar verschillen toch van de andere socialisatieagenten. Waar adolescenten op de socialisatieprocessen van *peers* en ouders iets minder vat hebben, kiest de adolescent doorheen zijn selectie in media doorgaans zelf welke media, en dus ook welke socialisatieboodschappen hij ontvangt. We spreken hier over zelfsocialisatie (Arnett, 1995).

Een aantal respondenten vertelden hoe berichtgeving over sexting vooral via sociale media of in televisiecontent tot bij hen komt. Nieuwsberichten op sociale media over specifieke 'sextingincidenten', maar vooral jongerenprogramma's die inpikken op het topic sexting, waren de voornaamste voorzieners van content.

Fauve [13 jaar]: *Ken je dat programma D5R? Daarin werd ook afgeperst met naaktfoto's. (Interview)*

> Dennis [16 jaar]: *Ik begrijp niet waarom mensen dat nog doen. Ik heb onlangs gekeken naar het programma guy code. Daar zeiden ze: 'Dick pics, absoluut niet doen.' (Interview)*

Heel wat informanten leken dezelfde jongerenprogramma's te bekijken en hadden dus dezelfde afleveringen rond het topic sexting gezien, het Ketnetprogramma D5R was hier een voorbeeld van. Het consumeren van deze programma's gaf jongeren een gevoel van herkenbaarheid en verbondenheid met hun *peer group*, ook *youth culture identification* genoemd (Arnett, 1995). Net zoals Dennis, stelden verschillende informanten toch wel wat op te steken van deze inhouden.

> Jasmien [16 jaar]: *Ik vind dat programma D5R tof, omdat het allemaal dingen zijn die echt kunnen gebeuren. Zoals Moslim zijn, sexting of over cyberpesten. Van sommige dingen kan je echt bijleren. (Interview)*

Wanneer we dieper ingaan op de boodschap die jongeren meekrijgen via media, kunnen we bevestigen dat media in de ogen van jongeren weinig onderscheid maken tussen het gebruik van sexting voor seksuele intimidatie en het gebruik van sexting in intieme seksuele praktijken die met toestemming van de betrokken plaatsvinden (Hasinoff, 2012; boyd, 2011). Jongeren zijn zich hier bewust van, maar stelden dit niet onterecht te vinden.

> Marie [12 jaar]: *Het is logisch dat ze daar heel negatief over doen. Als zulke foute dingen zoals naaktfoto's en filmpjes uitkomen, is dat ook wel negatief. (Interview)*

Vooral verhalen over het doorsturen of lekken van sexts en de potentiële emotionele en sociale gevolgen daarvan lijken het media discours over sexting te kleuren. Imagoschade, gepest of uitgesloten worden door *peers*; media lijken sexting vaak te koppelen aan *peer victimizatio*n. Ook verhalen over depressies en zelfmoord als implicaties van secundaire sexting vormen een onderdeel van dit discours. In het bespreken van media topics over sexting, beschreven jongeren de slachtoffers herhaaldelijk als van het vrouwelijk geslacht.

> Sven [17 jaar]: *Ik heb daar al eens in het nieuws of op HLN iets over gehoord. Zo van 'Een meisje zit in de punt want iedereen van haar school heeft haar naaktfoto gezien en ze wil daarom zelfmoord plegen'. (Interview)*

Samengevat, lijkt het er dus op dat media en vooral jongerenprogramma's dankzij *youth culture identification* (Arnett, 1995) een significante rol kunnen spelen in het begrip en de conceptualisering van jongeren aangaande sexting (Lee et. al, 2015; Davidson, 2015). De boodschap die jongeren nu vooral meekrijgen is er eentje vanuit een risico frame dat waarschuwt voor secundaire sexting en de sociale en emotionele implicaties ervan en vaak vertrekt vanuit een meisjefiguur in de slachtofferrol.

Ouders als socialisatieagent

Ouders, zijn naast *peers* en media de derde socialisatieagent waarvan we de rol in het socialisatieproces nagingen.

Net als bij de jongeren stelden we vast hoe ook ouders sexting beschrijven als een risicovolle praktijk. Ouders illustreerden dit door sexting te linken aan situaties van hacking, grooming en secundaire sexting uit wraak ('revenge-porn'). Verschillende ouders hadden dit soort verhalen wel eens in nieuwsberichtgeving of documentaires gehoord en vonden het goed dat media aandacht besteden aan deze risico's. Voorgaand onderzoek bevestigt hoe media vaak de voornaamste informatiebron zijn waar ouders zich informeren over sexting (Davidson, 2015).

> Eline [39 jaar]: *Ze moeten alert zijn. In de media gaat het ook allemaal over die dreiging. Dan moeten wij hen ook maar op die dreiging voorbereiden. In die reportage vertelden ze hoe heel de school die foto had gezien. Dat gaat nooit meer weg hé.*

Twee ouders stelden hun kinderen reeds bewust te hebben aangesproken over online seksualiteitsbeleving en meer specifiek over sexting. Ze geloofden dat het voorlichten van kinderen en adolescenten over online seksualiteitsbeleving tot hun rol als ouder behoort.

> Kurt [35 jaar]: *De ouder die nu zegt dat hij zijn kind niet seksueel moet voorlichten vanaf 6 of 7 jaar is dom he! Vroeger kon je dat voor je kind wegsteken, maar nu zoeken ze het zelf allemaal op. (Interview)*

Mama Eline bijvoorbeeld toonde haar kinderen een documentaire over een meisje die het slachtoffer was geworden van secundaire sexting met de hoop dat ze zo bij hen een kritische blik creëerde.

> Eline [39 jaar]: *Ik vind het goed dat de media daar wat rond doet. Programma's zoals Koppen en Over de grens… Ik neem dat dan op en toon hen dat. Daarna voeren we daar een gesprek over. Nu, misschien is dat het ene oor in het andere oor uit… Ik kan alleen maar hopen dat ze het onthouden.*

Deze directe, bewuste socialisatie stelden we echter in weinig gezinnen vast. De meeste ouders vertelden sexting te zien als een "ver van hun bed show" waar "hun kinderen niet mee in contact komen" of zagen een gesprek erover als een toekomstig. De meeste ouders leken er op te vertrouwen dat hun kinderen kritisch genoeg zijn om de juiste keuzes te maken en dus niet aan sexting te doen.

Eenmaal verder in de gesprekken, merkten we op hoe ouders zich ondanks dit vertrouwen wel wat zorgen maken over het postgedrag van hun kinderen op sociale media. Meer specifiek omtrent het openbaar delen van in hun ogen te expliciete of aanstootgevende beelden. Deze bezorgdheid lijkt zich vooral te projecteren op meisjes. Deze bevinding ligt in lijn met eerder onderzoek (Hayman & Coleman, 2016).

> *Veronique [46 jaar]: Toen Effi nog jong was, had ze een foto genomen waarop ze kuste met haar vriendin. Dat was fake en zij mijn dochter had dat op Facebook gezet. Ik zei toen van: 'Zo'n foto mag je echt niet posten. Niet iedereen weet dat het fake is, dus het kan provocerend overkomen.'*

Ondanks deze bezorgdheden was communicatie over sexting in de meeste gezinnen afwezig of beperkt. Onzekerheden over hun kennis aangaande dit topic en het taboe rond het onderwerp speelden ouders hier duidelijk parten. Ouders ervoeren deze twee factoren soms als een struikelblok, want een aantal ouders stelden wel vragen te krijgen van hun kinderen over situaties aangaande expliciete inhouden of sexting. Mama Katrien [35 jaar] vertelde bijvoorbeeld hoe haar dochter van 12 reeds vraagjes begon te stellen over sexting. Ook Eveline was in een situatie terecht gekomen waar haar dochter om advies vroeg.

> Eveline [44 jaar]: *Ik heb zoiets voor gehad met onze oudste. Iemand in de jeugdbeweging had en foto genomen van haar met haar benen open. Die was doorgestuurd geweest naar een aantal jongens. Dan kwam ze naar mij. Ik zei toen 'Ga er naartoe hé. Zeg hen dat dat niet kan.'*

We ervoeren hoe de bevraagde ouders de gedigitaliseerde wereld als volledig verschillend percipiëren van de wereld waarin ze zelf opgroeiden (Davidson, 2014). Ook hierdoor geven ze aan niet altijd goed te weten wat ze hun kinderen best vertellen zoals bij een topic als sexting. De meerderheid van de ouders zag voorlichting over sexting weggelegd als een taak van de school, eerder als van de ouder.

> Patrick [39 jaar]: *Ik vind dat de school zou moeten tonen wat de potentiële gevolgen van sexting zijn. Ze horen daar op school toch heel weinig over. Ook bijvoorbeeld rond sociale mediagebruik.*

Samengevat lijkt de rol van ouders in het socialisatieproces beperkter dan die van *peers* en media (Davidson, 2015; Sharktall et al., 2007). Algemeen bleven socialisatieboodschappen specifiek voor sexting beperkt. Desondanks gaven de meerderheid van de ouders aan wel bezorgd te zijn over de explicietheid van gedeelde inhouden online. Dit uit zich in korte boodschappen over expliciete inhouden en naaktheid, die jongeren ook kunnen socialiseren in hun attitudes en gedrag aangaande sexting. Deze boodschappen uiten zich opvallend vaker naar dochters. Op deze

manier worden meisjes gesocialiseerd met de idee dat naaktheid en seksuele gedragingen niet aanvaarbaar voor hen.

Discussie

Het doel van deze studie was tweedelig. Enerzijds wensten we de betekenisgeving van adolescenten aangaande sexting in kaart te brengen. Anderzijds poogden we deze betekenisgeving te kaderen binnen de sociale omgeving en het medialandschap waarin socialisatieprocessen aangaande sexting zich voltrekken. De resultaten van dit onderzoek leveren een bijdrage aan voorgaand onderzoek door inzichten te verschaffen in de rol van drie verschillende socialisatieagenten, namelijk *peers*, media en ouders. We vergaarden data doorheen het gebruik van een kwalitatieve methodologie waardoor ouders, maar vooral ook jongeren een stem krijgen in een discussie die vaak door volwassenen wordt gevoerd en geleid wordt door een discours van morele paniek (Livingstone & Mason, 2015; Burkett, 2015; Hasinoff, 2012).

Hoewel jongeren niet snel uitkomen voor persoonlijk sextinggedrag, blijkt ook uit deze studie hoe sexting een onderdeel uitmaakt van de hedendaagse jongerencultuur (Lenhart, 2009; Bond, 2010; Ringrose et al. 2012; Lee et al., 2015). We zagen hoe het versturen van seksueel getinte beelden vooral wordt aanzien als een nieuw flirtspelletje onder *peers* (boyd, 2011; Bond, 2010). Hoewel seksuele activiteiten zich meestal achter gesloten deuren afspelen (Jackson & Scott, 2004), lijkt dit bij sexting niet altijd zo te blijven. Jongeren zien en ervaren herhaaldelijk hoe op school seksueel getinte beelden worden doorgestuurd en de afgebeelde personen het slachtoffer worden van *peer victimization* en *victim blaming*. Door dit te observeren, internaliseren adolescenten de idee van sexting als een '*don't*' en stemmen ze hun gedrag hierop af door niet te sexten of sextinggedrag te verbergen. Dit illustreert de rol van *peers* als belangrijke agenten van gedragscontrole en gedragsverandering (Bukowski et al., 2015).

Peer popularity - als een tweede belangrijke peer group dynamiek (Bukowski et al., 2015) - resulteerde in een omgekeerde gedragsverandering en lijkt sextinggedrag gedeeltelijk te motiveren. In lijn met eerder onderzoek (Vanden Abeele et al., 2014; Ringrose et al. 2012) stelden we vast dat wanneer jongeren 'beloond' worden met populariteit in de *peer group*, dit sextinggedrag kan motiveren. Indicatoren voor populariteit waren voor meisjes fysieke aantrekkelijkheid en voor jongens het verwerven van status (Closson, 2009; Lafontana & Cillessen, 2002; Lease, Kennedy & Axelrod, 2002). Jongens leken vooral status te verwerven door het ontvangen en bezitten van meerdere sexts. Ze trachtten meisjes aan te moedigen tot het versturen van een sext door zelf eerst '*dickpics*' te verzenden, in de hoop een beeld terug te ontvangen.

Het tonen of doorsturen van sexts onder jongens werd aanzien als een normale '*homosocial exchange*' (Sedgwinck, 1992). Jongens die hier niet mee instemden, kregen negatieve commentaren van hun mannelijke *peers*. De gendernorm van de man als een seksueel actief wezen (Tolman, 2002), werd hier doorheen *peer socialization* benadrukt. Ook jongens lijken dus negatieve consequenties te ervaren, maar in tegenstelling tot bij meisjes worden zij beoordeeld op het niet deelnemen aan secundaire sexting, terwijl meisjes beoordeeld worden op het deelnemen aan primaire sexting.

We observeerden ook hoe het doorsturen van sexts door meisjes, een aantal gendernormen van de vrouw als 'anti-seksueel' en 'onderdanig aan de dominantie van de man' op de helling leek te plaatsen. Geslachtssocialisatie door *peers* lijkt dan ook niet enkel aanwezig in primaire sexting praktijken (Ringrose et al., 2013, Ringrose et al., 2012), ook doorheen secundaire sexting werden duidelijk een aantal specifieke geslachtsnormen gesocialiseerd.

In een tweede luik vergaarden we inzicht in de rol van media als socialisatieagent. Waar media tijdens de adolescentie algemeen een belangrijke socialisatieagent zijn (Prot et al., 2015), lijkt dit ook voor sexting het geval te zijn. We vonden hoe sextingverhalen in media vooral via jongerenprogramma's tot bij adolescenten komen. Nieuwsmedia waren ook een bron van informatie, hoewel de *youth culture identification* in jongerenprogramma's adolescenten vaker aanzette tot het consulteren van jongerencontent (Arnett, 1995), eerder dan nieuwscontent.

Jongeren ervaren hoe sexting door media vaak omschreven wordt als een risicovolle praktijk. Media lijken vooral te berichten over mogelijke emotionele en sociale gevolgen wanneer sexting fout loopt zoals depressie, imagoschade, pesten of zelfs zelfmoord. De socialisatieboodschappen die jongeren hier meekrijgen, worden gekaderd door verhalen over secundaire sexting, vaak vanuit het oogpunt van een vrouwelijk slachtoffer. Jongeren vonden dit niet vreemd en stelden deze boodschappen terecht te vinden. Aangezien populaire jongerenprogramma's dit discours hanteren en adolescenten doorheen zelfsocialisatie deze content vaak consumeren (Arnett, 1995), spelen deze media mogelijks een significante rol in het begrip en de conceptualisering van jongeren aangaande sexting.

Als derde socialisatieagent waren er de ouders. We leerden uit dit onderzoek hoe de beperktere rol van ouders als agent tijdens de adolescentie (Sharktall et al., 2007), zich doortrekt in het socialisatieproces aangaande sexting. Socialisatieboodschappen beperkten zich tot het waarschuwen van hun kinderen voor het delen van expliciete of mogelijks aanstootgevende content op sociale media. Deze bevinding ligt in lijn met recent kwantitatief onderzoek (Anderson, 2016). Ouders lijken vooral hun dochters, eerder dan hun zonen, te socialiseren met boodschappen over naaktheid en seksueel gedrag.

Hoewel het uitwisselen van seksueel expliciete berichten of beelden ook reeds in vroegere generaties plaatsvond (Chalfen, 2009), staan ouders erg negatief ten aanzien van sexting. Hun opvattingen over het fenomeen waren hoofdzakelijk gevormd door nieuwsberichtgeving over sexting. Hoewel ouders het fenomeen sexting toch lijken te kennen, leken weinigen onder hen hun kind hierover aan te spreken. Het gevoel van sexting als "een ver van hun bed show", de moeilijkheid voor ouders om over seksualiteit te praten en het geloof van een gebrek aan kennis over alles wat online aangaat, beperkte duidelijk hun rol in het socialisatieproces. In eerder onderzoek over de algemene seksuele socialisatie zien we deze eerste twee motivaties terugkeren (Wilson et al., 2010; Sharktall et al., 2007). De meerderheid van de ouders vinden het voorlichten van jongeren over sexting, vooral een taak die weggelegd is voor de school.

Samengevat concluderen we hoe adolescenten zowel door hun *peers*, als doorheen het consumeren van media, alsook door ouders gesocialiseerd worden met de idee van sexting als een '*don't*'. Hoewel jongeren zich ondertussen bewust zijn van de risico's verbonden aan sexting, blijven ze herhaaldelijk de boodschap krijgen dat het circuleren van sextingbeelden een onvermijdelijk gevolg is van het versturen van een sext. Desondanks het bewustzijn van de risico's lijken sociale processen zoals *peer popularity* of de drang tot seksueel experimenteren tijdens de adolescentie jongeren toch te motiveren om te sexten. Eerder dan sexting af te raden, kunnen we het fenomeen beter erkennen als onderdeel van de jongerencultuur en jongeren voorzien van handvaten voor veilig sextinggedrag met oog voor gelijke genderdynamieken. De adolescentie is immers de 'prime time' voor jongeren om te leren en te experimenteren met hun seksuele identiteit (Erikson, 1968).

Beperkingen van de studie

Een eerste beperking van deze studie is de afwezigheid van een gescheiden focusgroep in de leeftijdscategorie 17-18 jaar. Op deze manier hebben we focusgroepgesprekken niet kunnen vergelijken op basis van leeftijd en werd leeftijdsocialisatie niet in kaart gebracht. Een tweede beperking is dat we in de gesprekken geen aandacht hebben besteed aan de seksuele geaardheid van de respondent. Sexting werd altijd besproken in het kader van een heteroseksuele relatie. Mogelijks kan dit holebi respondenten in een moeilijke situatie hebben gebracht. Ten derde moeten we ons ook bewust dat dit onderzoek een delicaat topic onderzoekt. Het praten over sexting met jongeren en ouders was niet altijd eenvoudig. Een aantal afgenomen interviews met jongeren waren daardoor niet bruikbaar en ook een aantal ouders gingen heel weinig in op de gestelde vragen rond het topic. In de jongens focusgroep vertelden de mannelijke respondenten achteraf zich soms geremd te voelen in het spreken over dit topic met een vrouwelijke moderator, mogelijks had een mannelijke moderator dit kunnen opvangen.

Suggesties voor verder onderzoek

Op basis van deze studie doen we nog een aantal suggesties voor verder onderzoek.

Hoewel de adolescentie een cruciale periode is waarin jongeren hun seksualiteit ontdekken, toont literatuur aan dat kinderen reeds vanaf 9-jarige leeftijd en soms zelf vroeger online seksueel gaan experimenteren (Dowell, Byrgess & Cavanaygh, 2009, Livingstone, Kirwil, Ponte & Staksrud; 2014). Verder onderzoek bij 9 tot 12- jarigen kan dan ook relevant zijn om na te gaan hoe kinderen op de lagere school reeds in contact komen met sexting, hoe zij dit ervaren en hoe dit verder evolueert doorheen de adolescentie.

Deze studie focuste louter op sexting in heteroseksuele relaties. Verder kwalitatief onderzoek naar de aard van sexting en socialisatieprocessen zal zich ook moeten toespitsen op holebi's. Uit het onderzoek van Rice, Rhoades, Winetrobe, Sanchez, Montoya, Plant & Kordic (2012) blijkt hoe holebi's meer dan hetero's participeren in sexting.

Aangezien uit dit onderzoek blijkt dat heel wat *peer socialisatie* zich afspeelt op school, is het relevant om in verder onderzoek na te gaan in welke mate de school een rol kan spelen in het sextinggebeuren. Nog maar weinig studies deden onderzoek naar de effectiviteit van sexting preventie en interventie op scholen (Van Ouytsel, Walrave & Van Gool, 2014).

Bibliografie

Albury, K. & Crawford, K. (2012). Sexting, consent and young people's ethics: Beyond Megan's Story. *Continuum*, *26*(3), 463-473.

Anderson, M. (2016). Parents, Teens and Digital Monitoring. Pew Internet and American Life Project, Washington, DC. Geraadpleegd op 18 juni 2016 op het World Wide Web: http://www.pewinternet.org/2016/01/07/parents-teens-and-digital-monitoring/

Arnett, J. J. (1995). Adolescents' uses of media for self-socialization. *Journal of youth and adolescence*, *24*(5), 519-533.

Berndt, T. J. (1982). The Features and effects of friendship in early adolescence. *Child Development*, *53*(6), 1447-1460.

Bond, E. (2010). The mobile phone = bike shed? Children, sex and mobile phones. *New Media & Society*, *13*(4), 587-604.

boyd, D. (2011). *Teen sexting and its impact on the tech industry*. Paper presented at Read Write Web 2WAY Conference, New York, NY. Geraadpleegd op 21 juni 2016 op het World Wide Web: http://www.danah.org/papers/talks/2011/RWW2011.html

Brechwald, W. A. & Prinstein, M. J. (2011). Beyond homophily: a decade of advances in understanding peer influence processes. *Journal of Research on Adolescence*, *21*(1), 166-179.

Brown, B. B. (1999). "You're going out with who?": Peer group influences on adolescent romantic relationships. In B. B. Brown & W. Furman (Eds.), *The development of romantic relationships in adolescence* (pp. 291–329). New York: Cambridge University Press.

Brown, B. B., & Larson, J. (2009). Peer relationships in adolescence. *Handbook of adolescent psychology*.

Bukowski, W. M., Castellanos, M., Vitaro, F. & Brendgen, M. (2015). Socialization and experiences with peers. In J. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research.* (pp.228-250). Chicago: Guilford Publications.

Burkett, M. (2015). Sex (t) Talk: a qualitative analysis of young adults' negotiations of the pleasures and perils of sexting. *Sexuality & Culture*, *19*(4), 835-863.

Campbell, S. W. & Park, Y. J. (2014). Predictors of mobile sexting among teens: Toward a new explanatory framework. *Mobile Media & Communication*, *2*(1), 20-39.

Chalfen, R. (2009). 'It's only a picture': sexting, 'smutty'snapshots and felony charges 1. *Visual Studies*, *24*(3), 258-268.

Closson, L. M. (2009). Status and gender differences in early adolescents' descriptions of popularity. *Social Development*, *18*(2), 412-426.

Coleman, J. (1961). *The adolescent society*. New York: Free Press.

Corsaro, W. A. & Eder, D. (1990). Children's Peer Cultures. *Annual Review of Sociology*, *16*, 197-220.

Cowie C. & Lees S. (1987). '*Slags or drags'. Sexuality: A Reader, Feminist Review*. London: Virago.

Crick, N. R., Casas, J. F. & Ku, H. C. (1999). Relational and physical forms of peer victimization in preschool. *Developmental Psychology*, *35*(2), 376–385.

Davidson, J. (2015). *Sexting: Gender and teens*. Amsterdam: Springer.

Dowell, E.B., Burgess, A.W. & Cavanaugh, D.J. (2009). Clustering of internet risk behaviours in a middle school student population. Journal of School Health, *79*(11), 547-553.

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton.

Farkas, T. & Leaper, C. (2016). Chivalry's double-edged sword: How girls' and boys' paternalistic attitudes relate to their possible family and work selves. *Sex Roles*, *74*(5-6), 220-230.

Frith, H. (2000). Focusing on sex: Using focus groups in sex research. *Sexualities*, *3*(3), 275-297.

Grusec, J. E. & Hastings, P. D. (2014). *Handbook of socialization: Theory and research*. Chicago: Guilford Publications.

Hasinoff, A. A. (2012). Sexting as media production: rethinking social media and sexuality. New Media & Society, *51*(4), 449-465.

Hayman, S. & Coleman, J. (2016). *Parents and Digital Technology: How to Raise the Connected Generation*. Oxon: Routledge.

Henderson, L. (2011). Sexting and sexual relationships among teens and young adults. *McNair Scholars Research Journal*, *7*(1), 31-39.

Holland, J., Ramazanoglu, C., Sharpe, S. & Thomson, R. (1998). The male in the head. *Young people*.

Hollander, J. A. (2004). The social contexts of focus groups. *Journal of contemporary ethnography*, *33*(5), 602-637.

Jackson S. & Scott, S. (2004). Sexual antinomies in late modernity. *Sexualities*, *7*(2), 233–284.

Kirchler, E., Palmonari, A. & Pombeni, M. L. (1993). Developmental tasks and adolescents' relationships with their peers and their family. In S. Jackson and H. Rodriguez-Tomé (Eds.), *Adolescence and its social worlds* (pp. 145-168). United Kingdom: Lawrence Erlbaum Associates.

Kroger J. (2000). *Identity Development. Adolescence Through Adulthood*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Lafontana, K. M. & Cillessen, A. H. (2002). Children's perceptions of popular and unpopular peers: a multimethod assessment. *Developmental psychology*, *38*(5), 635-647.

Larson, R. W. & Verma, S. (1999). How children and adolescents spend time across the world: work, play, and developmental opportunities. *Psychological bulletin*, *125*(6), 701-736.

Lease, A. M., Kennedy, C. A. & Axelrod, J. L. (2002). Children's social constructions of popularity. *Social development*, *11*(1), 87-109.

Lee, M., Crofts, T., McGovern, A. & Milivojevic, S. (2015). Sexting among young people: Perceptions and practices. *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice*, (508), 1-86.

Lenhart, A. (2009). *Teens and Sexting: How and why minor teens are sending sexually suggestive nude or nearly nude images via text messaging*. Pew Internet & American Life Project. Geraadpleegd 12 november 2015 op het World Wide Web: http://ncdsv.org/images/PewInternet_TeensAndSexting_12-2009.pdf

Lounsbury, K., Mitchell K.J. & Finkelhor, D. (2011). *The true prevalence of sexting*. Crimes against children research center report. Geraadpleegd op 26 februari 2015 op het World Wide Web: http://unh.edu/ccrc/pdf/Sexting%20Fact%20Sheet%204_29_11.pdf

Lichtman, M. (2012). *Qualitative Research in Education: A User's Guide: A User's Guide*. Sage.

Ling, R. (2005). Mobile communications vis-à-vis teen emancipation, peer group integration and deviance. In R. Harper, A. Taylor, and L. Palen (Eds.), *The Inside Text: Social perspectives on SMS in the mobile age* (pp. 175 – 189). London: Klewer.

Livingstone, S., Kirwil, L., Ponte, C. & Staksrud, E. (2014) In their own words: What bothers children online? *European Journal of Communication*, *29*(3), 271-288.

Lippman, J. R. & Campbell, S. W. (2014). Damned if you do, damned if you don't… if you're a girl: Relational and normative contexts of adolescent sexting in the united states. *Journal of Children and Media*, *8*(4), 371-386.

Livingstone, S. & Mason, J. (2015). *Sexual rights and sexual risks among youth online*. European NGO Alliance for Child Safety Online report. Geraadpleegd op 13 maart 2016 op het World Wide Web: https://www.crin.org/sites/default/files/attachments/enacso_review_on_sexual_rights_and_sexual_risks_among_online_youth.pdf

Maccoby, E. E. (2015). Historical overview of socialization research and theory. In J. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research.* (pp.3-32). Chicago: Guilford Publications.

Mediaraven & LINC. (2016). Onderzoeksrapport Apestaartjaren 6, Belgium.

Meston, C. M., Heiman, J. R., Trapnell, P. D. & Paulhus, D. L. (1998). Socially Desirable Responding and Sexuality Self-Reports. *The Journal of Sex Research*, 148-157.

Mitchell, K. J., Finkelhor, D., Jones, L. M. & Wolak, J. (2012). Prevalence and characteristics of youth sexting: A national study. *Pediatrics*, *129*(1), 13-20.

Moore, S. M. & Rosenthal, D. A. (2007). *Sexuality in adolescence: Current trends*. New York: Routledge.

Prinstein, M. J. & Cillessen, A. H. (2003). Forms and functions of adolescent peer aggression associated with high levels of peer status. *Merrill-Palmer Quarterly*, *49*(3), 310-342.

Prot, S., Anderson, C. A., Gentile, D. A., Warburtion, W., Saleem, M., Groves, C. L. & Brown, S. C. (2015). Media as agents of socialization. In J. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research.* (pp. 276-300). Chicago: Guilford Publications.

Rice, E., Rhoades, H., Winetrobe, H., Sanchez, M., Montoya, J., Plant, A. & Kordic, T. (2012). Sexually Explicit Cell Phone Messaging Associated With Sexual Risk Among Adolescents. *Pediatrics*, *130*(4), 667-673.

Ringrose, J., Gill, R., Livingstone, S. & Harvey, L. (2012). A qualitative study of children, young people and'sexting': a report prepared for the NSPCC.

Ringrose, J., Harvey, L., Gill, R. & Livingstone, S. (2013). Teen girls, sexual double standards and 'sexting': Gendered value in digital image exchange. *Feminist Theory*, *14*(3), 305-323.

Ryan, E. M. (2010). Sexting: How the state can prevent a moment of indiscretion from leading to a lifetime of unintended consequences for minors and young adults. *Iowa Law Review*, *96*(1), 357-383.

Salter, M., Crofts, T. & Lee, M. (2013). 'Beyond Criminalisation and Responsibilisation: ''Sexting'', Gender and Young People'. *Current Issues in Criminal Justice*, *24*(3), 301–316.

Salter, M. (2015). Privates in the online public: Sex (ting) and reputation on social media. *New Media & Society*, 1461444815604133.

Sedgwick, E. K. (1992). *Between Men: English Literature and Male Homosocial Desire*. New York: Columbia University Press.

Shtarkshall, R. A., Santelli, J. S. & Hirsch, J. S. (2007). Sex education and sexual socialization: Roles for educators and parents. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, *39*(2), 116-119.

Stone, N., Ingham, R. & Gibbins, K. (2013) "Where do babiescome from?" Barriers to early sexuality communication between parents and young children. *Sex Education*, *13*, 228-240.

Strassberg, D. S., McKinnon, R. K., Sustaíta, M. A. & Rullo, J. (2013). Sexting by high school students: An exploratory and descriptive study. *Archives of Sexual Behavior*, *42*(1), 15-21.

Tolman, D. L. (2002). *Dilemmas of desire: Teenage girls and sexuality*. Cambridge: MA.

Tolman, D. L. (2012). Female adolescents, sexual empowerment and desire: A missing discourse of gender inequity. *Sex Roles*, *66*(11), 746-757.

Vanden Abeele, M., Campbell, S. W., Eggermont, S. & Roe, K. (2014). Sexting, mobile porn use, and peer group dynamics: boys' and girls' self-perceived popularity, need for popularity, and perceived peer pressure. *Media Psychology*, *17*(1), 6-33.

Van Ouytsel, J., Walrave, M. & Van Gool, E. (2014). Sexting: between thrill and fear—how schools can respond. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, *87*(5), 204-212.

Van Doorn, N. (2011). Digital spaces, material traces: How matter comes to matter in online performances of gender, sexuality and embodiment. *Media, Culture & Society*, *33*(4), 531-547.

Walrave, M. & Van Ouytsel, J. (2014). *Mediawijs online: jongeren en sociale media*. Tielt: Lannoo.

Ward, L. M. (2003). Understanding the role of entertainment media in the sexual socialization of American youth: a review of empirical research. *Developmental Review*, *23*(3), 347-388.

Wentzel, E. E. (2015). Socialization in school setting. In J. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research.* (pp.251-275). Chicago: Guilford Publications.

Wilson, E.K., Dalberth, B.T., Koo, H.P. & Gard, J.C. (2010). Parents' perspectives on talking to preteenage children about sex. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, *42*(1), 56-63.

Bijlagen

Bijlage 1: Interviewgids focusgroep

Focusgroepen worden afgenomen met een groepen uit jeugdbewegingen. De bedoeling is dat ik de bestaande leiding bijsta en samen met hen een activiteit voorzie. Deze activiteit zal bestaan uit twee delen. Eerst wordt naar een film gekeken en daarna wordt deze besproken in spelvorm.

Intro

Interviewer: *"Hallo iedereen. Eerst en vooral wil even zeggen dat ik heel blij ben dat ik nog eens een activiteit mag organiseren. Ik zal mij even kort voorstellen. Ik ben Charlotte, studeer communicatiewetenschappen (Master Nieuwe Media en Maatschappij) aan de Universiteit Gent. Zelf ben ik 5 jaar chiroleidster geweest. (Sommigen onder jullie kennen mij misschien nog.) In het kader van mijn thesis wil ik vandaag met jullie een gesprek houden rond jullie gebruik van sociale media. Het doel van de focusgroep is om eens te kijken hoe jullie denken over bepaald gedrag online.*
We zullen straks samen naar een film kijken. We starten met een half uurtje film. Na dit eerste deel van de film zullen we een gesprek voeren dat ongeveer een uur zal duren. Daarna bekijken we de rest van de film. In totaal zal de focusgroep een 3-tal uurtjes duren.Om jullie te bedanken voor jullie deelname heb ik een hapje en drankje mee, dus tast gerust toe. Om het gesprek straks wat makkelijker te maken, zou ik jullie ook willen vragen naamkaartjes te maken. Als laatste zouden jullie nog dit formulier moeten ondertekenen. Hiermee geven jullie toestemming om deel te nemen aan het onderzoek."

Start film Disconnect: Disconnect brengt verschillende verhaallijnen samen over mensen die op zoek zijn naar echte verbintenissen op het internet en via sociale media. Eén verhaallijn gaat over sexting en de link naar cyberpesten. Enkel deze verhaallijn zal achteraf in een gesprek met de jongeren besproken worden.

Interviewer: "*Oké, dit was het eerste deel van de film. Wat vonden jullie ervan? Even nog een aantal zaken die ik jullie wil meegeven in verband met het gesprek dat nu zal volgen. Eerst en vooral wil ik duidelijk maken dat er geen goede of slechte antwoorden zijn. Jullie mogen dus volledig jullie oprechte mening geven over zaken die in de film aan bod komen. Zowel positieve zaken als negatieve zaken zijn bespreekbaar. Alles wat jullie in dit groepje zeggen zal ook sowieso vertrouwelijk behandeld worden. Niemand zal ooit te weten komen wat jullie gezegd hebben. Ook wil ik nog even meegeven dat jullie altijd kunnen beslissen om niet meer deel te nemen aan het gesprek. Als het oké is voor jullie zouden wij ook graag het interview opnemen? Is dit goed?"*

Openings- en transitievragen

Interviewer: *"Top. Zoals jullie dus gemerkt hebben zijn er verschillende verhaallijnen in de film. Je hebt de verhaallijn van*

- Kyle en Nina. Kyle verdient zijn brood als camboy met betalende privégesprekken en webcamsessie op een 18' site.
- Jason en Frye (alias Jessica) en Ben. Jason en Frye doen zich op Facebook voor als Jessica en zoeken contact met hun klasgenoot Ben Boyd, die hier gretig op ingaat.
- Derek en Cindy. Een getrouw koppel dat hun zoontje verloren heeft. Cindy zoekt online naar iemand om mee te praten terwijl Derek online gokt.

Ik zou jullie nu willen vragen om even te fantaseren over hoe deze verhaallijnen verder zouden kunnen lopen na wat je tot nu toe gezien hebt in de film."

Sleutelvragen

Interviewer: *"We zullen nu even kort overlopen wat jullie hebben gevonden als mogelijk einde van het verhaaltje."* (overlopen verhalen)

- *Wat denken de anderen van dit verder verloop van het verhaal?* (Nagaan of ze hetzelfde verloop zouden voorstellen of een ander verloop mogelijk zien).
- *Als we nu even verder inpikken op de verhaallijn van Boyd. Wat denken de andere dat nog zou kunnen gebeuren?*

Verhaallijn: Nadat Boyd zich liet vangen door 'Jessica' en haar een naaktfoto stuurt, gaat de foto de hele school rond. Eerst zie je tijdens de test bijna iedereen tegelijkertijd naar zijn gsm grijpen, later loopt Ben met zijn koptelefoon door de gangen. Mensen wijzen, lachen, of roepen zelfs "That's the dude!". Door de muziek, de vertraagde beelden en de duidelijk hoorbare ademhaling van Ben voel je wat de situatie met hem doet.

Interviewer:

- Wie is volgens jullie hier in fout? Boyd of Jessica?

- Wat zouden jullie bijvoorbeeld doen als je een seksueel getinte foto krijgt van iemand van je school? Even voor de duidelijkheid: onder een seksueel getinte foto begrijpen wij: iemand in bloot bovenlijf, iemand in zwemkledij of ondergoed, iemand volledig naakt en naakte delen van het lichaam.

Interviewer: *" In wat volgt zal ik een aantal stellingen en foto's projecteren die allemaal genummerd zijn. Jullie krijgen allemaal een blad van mij waarop die nummertjes ook staan. Op dit blad kunnen jullie aangeven wat jullie vinden van de stellingen of de foto. Dit kan met de gekleurde stickertjes die hierbij zitten. Stel we starten eerst met een stelling. Als jullie volledig akkoord zijn met de stelling mag je het groene bolletje kleven, indien je eerder neutraal bent mag je het gele bolletje kleven en als je niet akkoord mag je het rode bolletje kleven. Wat betreft de foto's gebruik je het groene bolletje indien je het verspreiden van deze foto via sociale media oké vindt. Je plakt het hele bolletje als je twijfels hebt en wanneer je de foto niet oké vindt plak je het rode bolletje. Daarna zullen we kort even jullie meningen overlopen en bediscussiëren. Goed, we gaan van start."*

1. MEISJE MET ALCOHOL IN DE HAND DOORVRAGEN: *WAT ALS ZO'N FOTO VAN JOU ONLINE ZOU VERSCHIJNEN?* *VRAGEN JULLIE TOESTEMMING AAN ELKAAR WANNEER JE BEPAALDE FOTO'S OF FILMPJES GAAT VERSPREIDEN* (BIJVOORBEELD FOTO WAAR IEMAND EEN BEETJE DRONKEN OP STAAT)*?*
2. MEISJES STUREN SEKSUEEL GETINTE FOTO'S OF VIDEO'S OM POPULAIR TE ZIJN BIJ JONGENS DOORVRAGEN: *HOE STAAN JULLIE TEGENOVER VERSIEREN OP HET INTERNET?* *WAAR TREKKEN JULLIE DE GRENS?* *WIE STUURT MEEST SEKSUEEL GETINTE FOTO'S OF VIDEO'S DOOR? JONGENS OF MEISJES?*

3. DRONKEN JONGEN MET NAAKTE KONT

DOORVRAGEN:

WAT ALS DE JONGEN HIER ZOU VERVANGEN WORDEN DOOR EEN MEISJE?

4. JONGEREN DIE SEKSUEEL GETINTE FOTO'S OF VIDEO'S VERSTUREN VINDEN PRIVACY NIET BELANGRIJK

5. SELFIE VAN VROUW IN BIKINI

DOORVRAGEN:

WAT ALS ZIJ EEN SPORTIEVE BIKINI (SPEEDO) ZOU AANHEBBEN?

6. MEISJES VERSTUREN VAKER SEKSUEEL GETINTE FOTO'S OF VIDEO'S DAN JONGENS

DOORVRAGEN:

IN WELKE MATE VERWACHTEN MEISJES/JONGENS BIJ HET VERSTUREN VAN EEN FOTO OF VIDEO EEN BEELD TERUG?

7. EENMAAL EEN SEKSUEEL GETINTE FOTO OF VIDEO ZICH ONLINE VERSPREIDT, KAN JE DEZE NIET MEER OFFLINE HALEN.

8. SEKSUEEL GETINTE SELFIE MET BORSTEN NET BEDEKT + SELFIE VAN MAN IN NAAKT BOVENLICHAAM

DOORVRAGEN:

ALS ER FOTO'S OF VIDEO'S VAN MENSEN DE RONDE DOEN, IN WELKE MATE HEBBEN ZIJ HIER WEET VAN?

WORDEN ZIJ HIERMEE GECONFRONTEERD? HOE?

NAAR WIE WORDEN DEZE VOORAL DOORGESTUURD?

HOE REAGEREN MEISJES/JONGENS WANNEER ZIJ SEKSUEEL GETINTE BEELDEN VAN MENSEN DIE ZIJ KENNEN TE ZIEN KRIJGEN?

MOEST EEN SEKSUEEL GETINTE FOTO VERSPREID WORDEN ZONDER DE TOESTEMMING VAN JOUW VRIEND/VRIENDIN. WELKE ACTIE ZOUDEN JULLIE ONDERNEMEN? MET WIE ZOUDEN JULLIE DAAROVER PRATEN?

WAT ALS EEN MAN DIT SOORT SELFIE ZOU NEMEN? (ZIE FOTO TWEE) *HOEZO?*

9. JONGENS VINDEN PORNO NIET MEER VOLDOENDE. ZE WILLEN SEKSUEEL GETINTE FOTO'S EN VIDEO'S VAN MENSEN DIE ZE KENNEN.

DOORVRAGEN:

HOE ZIT DAT BIJ MEISJES?

10. FOTO VAN MEISJE DAT NAAKT LIGT TE SLAPEN (GEEN TOESTEMMING VOOR NEMEN VAN FOTO)

11. SNAPCHAT IS EEN VEILIGE APPLICATIE OM SEKSUEEL GETINTE FOTO'S OF VIDEO'S TE VERSTUREN

DOORVRAGEN:

WIE ZOUDEN JULLIE MEEST VERTROUWEN ALS HET AANKOMT OP HET VERSTUREN VAN SEKSUEEL GETINTE FOTO'S OF VIDEO'S?

WELKE TIPS ZOUDEN JULLIE AAN ELKAAR GEVEN MOEST JE TOCH SEKSUEEL GETINTE BEELDEN WILLEN VERSTUREN?

12. JONGE VROUW POSEERT VOLLEDIG NAAKT
13. JONGENS DENKEN HEEL GOED NA OVER WELKE DELEN VAN HUN LICHAAM ZE OP EEN SEKSUEEL GETINTE FOTO OF VIDEO GAAN TONEN. DOORVRAGEN: *HOE ZIT DAT BIJ MEISJES?* *WELKE ROL SPEELT HET BEWERKEN VAN SEKSUEEL GETINTE BEELDEN?*

Interviewer: *"We naderen het einde van de focusgroep. Om af te ronden zou ik nog even jullie mening willen vragen over dit verhaal. Dit is Emma Holten. Haar e-mail en Facebook waren gehackt en er werden naaktfoto's van haar over heel het internet verspreid. Als reactie daarop maakte zij zelf deze naaktfoto's die ze zelf wel wilde verspreiden in tegenstelling tot de eerdere foto's.*

Wat vinden jullie van haar reactie?
Hoe zouden jullie in haar geval de situatie aanpakken?
Hoe zou onder jullie vrienden op deze actie gereageerd worden?

Interviewer: ***"****Over het versturen van pikante/naaktfoto's wordt vooral negatief gedaan. De gevallen waarbij het misgaat, halen vaak de pers, bijvoorbeeld wanneer foto's doorgestuurd worden zoals in het verhaal van Emma. Kan het verzenden van intieme foto's ook voordelen hebben denken jullie? Welke?"*

Besluitende vragen

Interviewer: *"Heel kort samengevat is het versturen van pikante en naakte foto's voor jullie eerder … Klopt dit? Zijn er nog zaken die je hieraan wil toevoegen? Of zijn er nog andere zaken die jullie aan mij kwijt willen? Ook als je vragen hebt omtrent dit onderwerp mag je deze zeker stellen. Dit kan nu, maar dit mag ook achteraf via een mailtje of Facebookberichtje."*

Einde gesprek
Interviewer: *"Ok, dan wil ik jullie van harte bedanken voor de deelname aan deze focusgroep. Je hebt mijn thesis een hele stap vooruit geholpen! Als jullie graag zouden weten wat de resultaten zijn van het onderzoek mag je mij dit altijd laten weten en dan kan ik je een exemplaar van het rapport bezorgen."*

Bijlage 2: Interviewgids interviews jongeren en ouders

Interviewer: *"Eerst en vooral wil ik het interview starten met jullie te bedanken voor de deelname. Ik zal mij kort even voor te stellen. Ik ben Charlotte, studeer communicatiewetenschappen (Master Nieuwe Media en Maatschappij) aan de Universiteit Gent en werk als stagiaire bij Mediawijs.be. In het kader van mijn thesis help ik Mediawijs met het afnemen van deze interviews. Het doel van het interview is een zicht krijgen op het gebruik van digitale en sociale media door jongeren en de manier waarop ouders daarin een rol spelen. We willen een blik werpen op de opportuniteiten en de gevaren die jongeren en ouders identificeren en hoe jullie daarmee omgaan. Ook willen we peilen naar de manier waarop digitale/sociale media een impact hebben op jullie gezinsleven.*

Het interview zal ongeveer één tot anderhalf uur duren. Er zijn geen goede of slechte antwoorden. Jullie mogen dus volledig jullie mening geven over de onderwerpen die zullen aangehaald worden in het interview. We zijn zowel geïnteresseerd in positieve als negatieve aspecten van de aangehaalde thema's. Alle data zal vertrouwelijk behandeld worden. Niemand zal ooit te weten komen wat jullie gezegd hebben. Ook wil ik nog even meegeven dat jullie het recht hebben om op elk moment het onderzoek stop te zetten. Als het oké is voor jullie zouden wij graag ook het interview opnemen. Is dit oké?"

Interview: "*Voor we echt aan het interview beginnen zou ik eerst nog een aantal praktische zaken in orde willen brengen. Eerst naar mama/papa toe, zou het mogelijk zijn even dit strookje in te vullen? Hiermee bevestigt u dat u de goodie bag en de bon van Media Markt heeft ontvangen. Daarnaast zou ik jullie willen vragen dit formulier eens door te lezen. Door dit te ondertekenen geven jullie toestemming voor de deelname aan het onderzoek 'Jongeren en digitale media'."*

IJSBREKERGESPREK MET OUDERS EN JONGERE SAMEN

Interviewer*: "Ik zou jullie bij wijze van intro willen vragen om even te vertellen over hoe jullie op een doordeweekse dag digitale en sociale media gebruiken. Gisteren bijvoorbeeld? Welke activiteiten met digitale of sociale media heb je doorheen de dag gedaan? Hier krijg je een dagschema, je mag met de kaartjes aangeven op welk moment van de dag je welke activiteit hebt gedaan. Je ziet hier drie kolommen: een kolom met het uur, een kolom waar je de offline activiteiten mag leggen (bijvoorbeeld: Je staat op om 7h op dan kan je het icoontje van de wekker bij offline activiteit leggen). De derde kolom heeft betrekking op je online activiteiten bijvoorbeeld tijdens het opstaan heb je even Facebook gecheckt. Is dit duidelijk voor jullie?"*

(Terwijl het dagschema wordt aangevuld, wordt het al besproken. Mogelijke doorvragen kunnen hier zijn:)

Ik zie dat je vaak aan X doet. Op welk toestel is dit dan vooral?
Waarvoor gebruik je dat dan zoal?
- *Kan je dit goed? Hoe zit dat bij de andere gezinsleden?*

Ik zie dat je X 's morgens/tijdens het eten/'s avonds (…) gebruikt. Wat doe je daar dan allemaal op?
- *Hoe denken de ouders hierover?*

Waar gebruik je X het meest?
Zijn er bepaalde afspraken binnen het huishouden omtrent het mediagebruik?
Hoe zit dat buitenshuis, bijvoorbeeld op school? (nemen ze bijvoorbeeld hun smartphone mee, mag dit op school, …)
Is dit patroon hetzelfde in het weekend of is dit anders?

SPLITSEN VAN HET INTERVIEW

Interviewer*: "Als het voor zowel de ouders als de jongeren goed is, zouden we jullie nu graag apart spreken. Onderzoeker X zal bij de jongere blijven en vragen stellen aan de jongere over hun ervaringen met digitale media. Onderzoeker Y zal een interview afnemen met de ouders over hoe zij kijken naar het hele digitale mediagebruik van hun kinderen. Indien mogelijk*

zouden we dit graag doen in aaneengesloten maar aparte ruimtes zodat de geluidsopnames elkaar niet overstemmen."

INTERVIEW JONGEREN (vragenprotocol)

<u>Openings- en transitievragen</u>

<u>A: Indeling naar social media accounts</u>

Interviewer: *"**We hebben het daarnet al even gehad over het gebruik van digitale en sociale media. Je vertelde dat je onder andere een account hebt op X. Heb je ook nog andere profielen? Je ziet hier allemaal kaartjes met sociale media erop. Je mag er even diegene uithalen waarop je een account hebt. Het maakt niet uit of je het account veel of weinig gebruikt. Ok, dus je heb deze accounts."*

(Interviewer legt kaartjes met de aangehaalde sociale media op tafel).

"Kan je deze nu eens in drie kolommen leggen? Links de sociale media die je meest gebruikt, in het midden welke je soms gebruikt en rechts de sociale media waar je zo goed als niks op doet of erg weinig. "

> *Hoe komt het dat je X nog nooit gebruikt hebt?* (Kunnen ze dit niet of vinden ze het niet relevant?)

<u>B: Indeling naar activiteit online</u>

Interviewer*: "Zou je nu even kunnen aangeven welke dingen je doet op die verschillende profielen? Je hebt hier weer een aantal afbeeldingen waarmee je dit kan aangeven. Like je bijvoorbeeld vaak dingen, deel je soms iets, … Je mag dit voor elk profiel doen."*

(Jongeren leggen de kaartjes en deze worden besproken. Overlopen van verschillende profielen en achterhalen waarom activiteiten verschillen afhankelijk van profiel tot profiel.)

Wat zijn je favoriete activiteiten op sociale media?
Wanneer gebruik je die vooral?
Wat doe je bijvoorbeeld nooit? Kan je dit niet? Of waarom doe je dit niet?

<u>C: Indeling naar vorm van content (foto's/filmpjes/YouTube/liedjes/locatie/…)</u>

Interviewer*: "Als je bepaalde zaken deelt op sociale media, wat deel je dan zoal? Je hebt hier weer een aantal kaartjes. Je mag die bij je profielen leggen. Bijvoorbeeld wat deel je meest op Facebook."*

(Kort bespreken en nagaan hoe ze hier kritisch mee omgaan. Denken ze na over bepaalde zaken als ze iets posten? Op welke manier? Bepaalt dit hun later gedrag?)

<u>D: Indeling naar inhoud</u>

Interviewer: *"Als je … deelt wie/wat staat daar dan bijvoorbeeld op?"*

Zijn dat foto's van jezelf, van vrienden,…?

Zijn dat foto's die ze zelf hebben gemaakt? Foto's door anderen gemaakt?
Waarover denk je na voor je zaken gaat delen?
Wordt er toestemming gevraagd wanneer de foto's online worden gepost? Wrm wel/niet?
Wordt er afgesproken om bepaalde foto's wel/niet te plaatsen. Wrm wel/niet?

E: Foto's bespreken (van niet pikante tot meer pikante foto's)

Interviewer: *"Ik geef jouw hier nu een aantal foto's en ik zou je eens willen vragen om te zeggen of je deze foto's done of not done vindt. Stel nu dat je dit ziet verschijnen op sociale media. Wat vind je daarvan?"*

Hoe zou reageren moest je lief/vrienden/onbekenden deze foto delen?

Sleutelvragen

F: Cases omtrent cyberpesten, sexting, grooming: polsen naar waarden, normen en gedragspatronen

Interviewer: *"Nu zou ik even je mening willen vragen over bepaald gedrag op sociale media. Ik geef je straks een aantal situaties. Je ziet hier een tabel met vier gekleurde vlaggen. Het is de bedoeling*

1. Niels en zijn vriendengroep hebben na de leidingvergadering op zaterdag nog eens goed doorgezakt in het jeugdhuis. Niels' ouders geloofden echter dat hij heel de avond braaf aan het vergaderen was. Een van zijn vrienden deelt de dag erna op Facebook een filmpje van Niels terwijl hij een pintje in een keer leeg dronk.

2. Jotte en Thijs vervelen zich tijdens de middagpauze en willen een grapje uithalen. Ze maken een vals meisjesprofiel aan waarop ze onder de naam Fauve met Tycho (een jongen uit hun klas) chatten.

3. Na school chat Jotte onder het vals profiel verder met Tycho. Vanuit Fauve's naam vraagt hij Tycho een naaktfoto van zichzelf te sturen. Jotte toont deze foto de volgende dag aan de volledige klas.*)*

4. Na een zalig kamp besluit Lotte een selfie die ze genomen heeft in de tent te delen op Instagram. Tine staat hier echter héél mottig op. Lotte vraagt niet aan Tine of het oké is dat ze de foto post.

5. Tycho vraagt aan Jotte en Thijs om de foto die zij van hem hebben te verwijderen. Jotte en Thijs laten hem weten dat ze dit zullen doen als Tycho hen 100 EUR betaald.

6. Femke ziet bij het thuiskomen van school dat ze een nieuw vriendschapsverzoek op Facebook heeft. Een zekere Maxime wil haar toevoegen. Aan zijn profielfoto te zien is hij super knap, dus ze gaat ervoor. In de dagen die volgen stuurt ze de hele dag door sms'jes met hem. Ze is smoorverliefd. Na een aantal dagen vraagt hij om eens af te spreken. Fien is onmiddellijk akkoord en ze plannen een afspraakje.

7. Tijdens de les lichamelijk opvoeding neemt Fran een foto van Janne in haar LO kledij. Janne is erg mollig en de kleren staan haar niet erg goed. Fran plaatst de foto op haar verhaal op snapchat.

8. Fien is verliefd op Baptist, een jongen van haar klas. Haar avonden zijn gevuld met het heen en weer sturen van verliefde en flirterige berichtjes en foto's op snapchat. Nadat ze heeft laten weten in bed te liggen, vraagt Baptist haar een foto van haar borsten te sturen.

->Versieren op internet, hoe doen jongeren dat, wat zie jij gebeuren?
a. *Wat is een foute manier om iemand op internet te versieren?*
b. *Wat is de goede manier?*

->Waar trek jij de grens in een chatgesprek op romantisch gebied? Wat voor foto's zijn oké om aan iemand die je heel leuk vindt te sturen? En welke niet?

9. Tom is jarig en krijgt op Facebook heel wat verjaardagswensen. Imke, zijn klasgenote, post op zijn wall een screenshot van een snapchat waarop Tom met opzet een heel lelijk gezicht trekt.
10. Fien wil wel een aantrekkelijke foto van zichzelf sturen, maar twijfelt of de foto die ze genomen heeft wel goed genoeg is. Daarom stuurt ze deze even naar Louise, haar beste vriendin, om te vragen wat zij ervan denkt. Louise houdt de foto voor zich en antwoord eerlijk dat ze de foto heel knap vindt en dat Fien er volledig moet voor gaan.

11. Baptist kreeg een aantal foto's van Fien's borsten doorgestuurd en neemt een aantal screenshots.

12. De dag erna is Baptist zo trots dat hij deze foto heeft ontvangen dat hij deze toont aan zijn vrienden op school.
->Als er naaktbeelden van jou online rond zouden gaan, zou je er met iemand over durven praten? Met wie?

13. Fien vindt het heel erg dat Baptist haar foto's toonde aan zijn vrienden, uiteindelijk maakt ze het uit. Als wraak omdat Fien het gedaan maakte, gooit hij de foto's van Fien op Facebook.

->Stel dat jouw vriendin nu hiervan het slachtoffer is, zou je ze helpen? Hoe?

14. Elise en Sofie zijn erg goeie vriendinnen van Fien. Zij vinden Fien een slet en zeggen dit haar eigen schuld is. Je moet maar geen foto's nemen. Haar andere vriendin Fauve vindt dat Baptist fout is: "Zoiets doorsturen doe je gewoon niet zegt ze.

->Als er naaktbeelden rond gaan via sociale media, wie is dan de schuldige?

Besluitende vragen

Interviewer: *"We hebben het nu even gehad over het versturen van pikante en naakt foto's."*

Heb je rond dit onderwerp al vaak iets gehoord?
Waar hoorde je al eens iets over het versturen van seksueel getinte foto's/video's?
Was dit positief of negatief?
Als je mij een krantenkop zou moeten geven van een artikel dat rond sexting gaat, hoe zou die kop er dan bijvoorbeeld kunnen uitzien?

Interviewer: "*Over het versturen van pikante/naaktfoto's wordt vooral negatief gedaan. De gevallen waarbij het misgaat, halen vaak de pers, bijvoorbeeld als een oudere man een minderjarig meisje heeft gedwongen om naaktfoto's van zichzelf te sturen. Kan het verzenden van intieme foto's ook voordelen hebben denk je? Welke?"*

Interviewer: *"Voor we het gesprek afronden zou ik je nog even willen vragen of er nog bepaalde dingen zijn die je nog kwijt wil na dit interview?"*

Einde gesprek

Interviewer: *"Ok, dan wil ik je van harte bedanken voor de deelname in dit onderzoek. Je hebt Mediawijs en mijn thesis een hele stap vooruit geholpen! Als je graag zou weten wat de resultaten zijn van het onderzoek mag je mij dit altijd laten weten en dan kan ik je ouders een exemplaar van het rapport doorsturen."*

INTERVIEW OUDERS (vragenprotocol)

Openings- en transitievragen:

A: Indeling naar activiteit online

Interviewer: "*We hebben het daarnet al even gehad over het gebruik van sociale media. Welke sociale media gebruikt u zoal? Je ziet hier allemaal kaartjes met sociale media erop. Je mag er even diegene uithalen waarop je aan account hebt, het maakt niet uit of je het account veel of weinig gebruikt. Kan u deze nu eens in drie kolommen leggen? Links de sociale media die je meest gebruikt, in het midden welke je soms gebruikt en rechts de sociale media waar je zo goed als niks op doet of erg weinig."*

> *Hoe komt het dat X dat nog nooit gebruikt hebt?* (Kunnen ze dit niet of vinden ze het niet relevant?)

Interviewer*: "Zou je nu even kunnen aangeven welke dingen je doet op die verschillende profielen? Je hebt hier weer een aantal afbeeldingen waarmee je dit kan aangeven. Like je bijvoorbeeld vaak dingen, deel je soms iets, … Je mag dit voor elk profiel doen."*
(Ouders leggen de kaartjes en deze worden besproken. Overlopen van verschillende profielen en achterhalen waarom activiteiten verschillen afhankelijk van profiel tot profiel.)

Wat zijn je favoriete activiteiten op sociale media?
Wanneer gebruik je die vooral?
Wat doe je bijvoorbeeld nooit? Kan je dit niet? Of waarom doe je dit niet?

B: Indeling naar vorm van content (foto's/filmpjes/YouTube/liedjes/…)

Interviewer*: "Als je bepaalde zaken deelt op sociale media, wat deel je dan zoal? Je hebt hier weer een aantal kaartjes. Je mag die bij je profielen leggen. Bijvoorbeeld wat deel je meest op Facebook."*

(Kort bespreken en nagaan hoe ze hier kritisch mee omgaan. Denken ze over bepaalde zaken na? Op welke manier? Bepaalt dit hun later gedrag?)

C: Indeling naar inhoud

Interviewer: *"Als je … deelt wie/wat staat daar dan bijvoorbeeld op?"*

Zijn dat foto's van jezelf, van vrienden,…?
Zijn dat foto's die ze zelf hebben gemaakt? Foto's door anderen gemaakt?
Wordt er toestemming gevraagd wanneer de foto's online worden gepost? Wrm wel/niet?
Wordt er afgesproken om bepaalde foto's wel/niet te plaatsen. Wrm wel/niet?

Sleutelvragen:

D: Bespreken van begrippen/krantenkoppen op kaartjes

Interviewer: *"Nu krijgt u van mij een pak met kaartjes. Op die kaartjes staan bepaalde begrippen. Ik zou u hier willen vragen of deze van toepassing zijn op het gebruik van digitale/sociale media in het gezin, van u kind, … Bijvoorbeeld bij het begrip asociaal zou u kunnen aangeven dat u het asociaal vindt wanneer u kinderen op de laptop zitten terwijl het gezin samen tv kijkt. Per begrip mag u mij vertellen of dit ergens van toepassing op is of niet. Naast de begrippen zitten ook krantenkoppen in de pak met kaarten. Ik zou van u hier graag eens horen of u deze krantenkoppen al eens hebt opgepikt in het nieuws en hoe u tegenover deze zaken staat. Denkt u er wel eens over na, communiceert u hierover met uw kinderen, etc, …)*

Begrippen en krantenkoppen:

Ruzie- Asociaal- Sociaal- Overbodig- Ontspannend- Irritant- Informatief- Nuttig- Noodzakelijke Vaardigheden- Met vader- Gezellig- Verslavend- Met moeder –Moeilijk- Afgezonderd- Makkelijk –Leerrijk- Gezinsactiviteit

"Tieners steeds vaker seksueel afgeperst"
"Seks-sms'jes versturen of niet: meisjes verliezen altijd"
"Helft ouders houdt online oogje in het zeil"
"Hackers chanteren Snapchat-gebruikers met naaktfoto's"
"Twaalfjarig meisje stapt uit het leven na pesterijen op Facebook"
"Jongeren willen 'alarmknop' om foto's op sociale media te blokkeren"
"Hoe beschermt u uw kind op sociale media?"
"Jongeren: Facebook moet sneller ingrijpen bij aanstootgevende inhoud'"
"Belg wil minder tijd spenderen aan sociale media"
"Jongeren voelen druk om te cyberpesten"

Mogelijke vragen bij het overlopen van begrippen en krantenkoppen:

Wat vind je ervan dat digitale en sociale media dezer dagen zo sterk aanwezig zijn in de leefwereld van jongeren?
Hoe sta jij tegenover het gebruik van digitale/sociale media door je kinderen?
- o *Negatieve/positieve ervaring? Of combinatie van beiden?*

Hoe denk je na over het gebruik van digitale media/ sociale media door je kinderen?
Op welke manieren praat je met je kinderen over het gebruik van digitale media/sociale media?
- o *Wat met afspraken?*
- o *Indien er afspraken zijn, leg je die vast of spreken jullie die onderling af?*

Leren jullie jullie kinderen bepaalde dingen over het gebruik van digitale/sociale media?

- *Technisch: Helpen ze met instellen van privacysettings, veilige wachtwoorden, …*
  Kritisch: spreken ze hun jongeren aan over het online toevoegen van onbekenden, online pesten, versturen van pikante foto's, content die ze gaan delen, 'gevaren' op het internet in het algemeen?

Praat u wel eens over dit onderwerp met je kinderen?
Denkt u na over bepaalde zaken die u kinderen te zien krijgen online?
- *Neemt u daarbij bepaalde maatregelen? Praat u daarover met hen?*

Denkt u na over wat je kinderen delen online? Praat u daarover met hen?
- *Neemt u daarbij bepaalde maatregen?*
- *Denkt u na over wie content van u kinderen kan zien (bijvoorbeeld vrienden van vrienden)?*

Hoe denkt u dat u kinderen omgaan wanneer zij bijvoorbeeld in contact komen met naakte beelden/pikante beelden?
Denkt u na over eventuele gevolgen die het gebruik van sociale media kunnen hebben?
- *Welke zouden dit kunnen zijn?*

Besluitende vragen:

Interviewer: "We hebben het nu even gehad over het versturen van pikante en naakt foto's."

Heb je rond dit onderwerp al vaak iets gehoord?
Waar hoorde je al eens iets over het versturen van seksueel getinte foto's/video's?
Was dit positief of negatief?

Interviewer: *"Zoals je hier duidelijk zag in de overlopen krantenkoppen wordt over het versturen van pikante foto's vooral negatief gedaan. De gevallen waarbij het misgaat, halen vaak de pers, bijvoorbeeld als een oudere man een minderjarig meisje heeft gedwongen om naaktfoto's van zichzelf te sturen. Kan het versturen van intieme foto's door jongeren ook voordelen hebben denk je? Welke?"*

Interviewer: *"Als ik het goed begrijp sta je eerder … tegenover versturen van pikante beelden en vind je dat … Klopt dit? Zijn er nog zaken die je hieraan wil toevoegen? Of zijn er nog andere zaken die je aan mij nog kwijt wil?"*

Einde gesprek:

Interviewer: *"Ok, dan wil ik je van harte bedanken voor de deelname in dit onderzoek. Je hebt Mediawijs en mijn thesis een hele stap vooruit geholpen! Als je graag zou weten wat de resultaten zijn van het onderzoek mag je mij dit altijd laten weten en dan kan ik je een exemplaar van het rapport geven."*